

POHJOIS-KARJALAN LUONTO 1972

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Luonnonystävät ry.

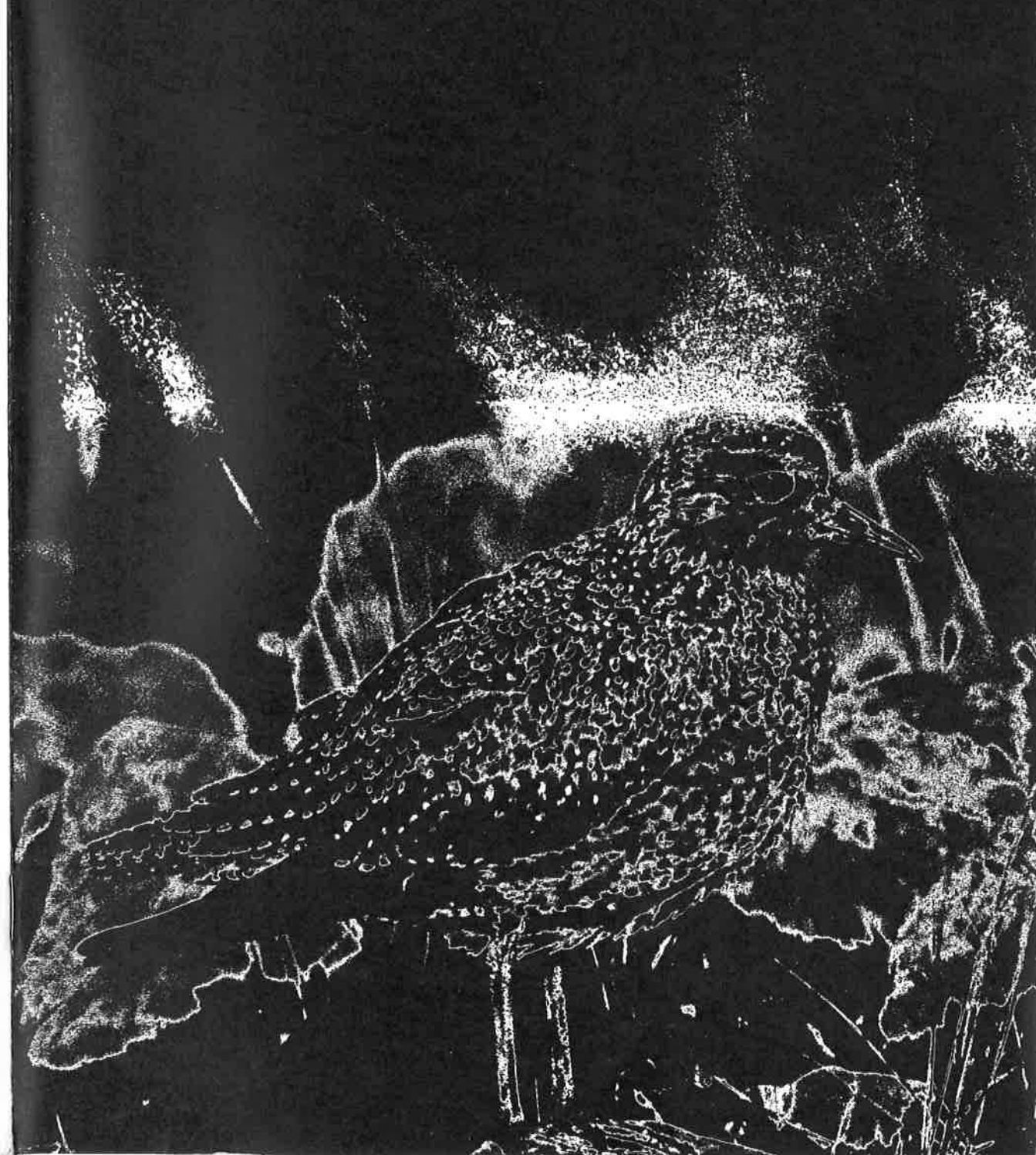
Toimittajat: Jouko Solonen, Mauno Tuomisto

SISÄLLYS

Alkusanat, <i>Jouko Solonen</i>	3
Luonnonsuojelukohteiden inventoimisesta Pohjois-Karjalassa, <i>K. J. Lou- namaa</i>	4
Kirjailijan näkökulma luonnonsuojeluun, <i>Jouko Puhakka</i>	6
Höytiäisen kanavan suistoalue, Pohjois-Karjalan lintuaitta, <i>Harri Kont- turi</i>	7
Havaintoja suurpetojen liikehtimisestä valtakunnan rajalla kesällä 1972, <i>Pohjois-Karjalan rajavartiosto</i>	10
Hirvilaskennasta Pohjois-Karjalassa vuoteen 1970, <i>Mikko Rantanen</i> ..	14
Metsästäjän Kesonsuo, <i>Heikki Kauppinen</i>	15
Kesonsuon linnusto, <i>Olavi Eskelinen</i>	21
Luonnonhoitometsä Juukaan, <i>Kalevi Takala</i>	23
Lehtopöllön, viirupöllön ja lapinpöllön ravinnosta Pohjois-Karjalassa ja Savossa, <i>Olavi Eskelinen ja Heimo Mikkola</i>	24
Matkailu ja luonnonsuojelu, <i>Onni Ikonen</i>	26
Koitafoen yläjuoksun vesien säännöstelystä, <i>Heikki Kauppinen</i>	27
»Täydellinen murha», <i>Maaret Petrelius</i>	29
Sammuuko metsäpeurojen suku?	31
Talvilintulaskenta 1970/71	33
Pohjois-Karjalan Luonnonystävät ry:n toimintaa ja tavoitteita tarkistet- tava? <i>Mauno Tuomisto</i>	34
Tiedonantoja	35
Pohjois-Karjalan luonnonystävät ry:n jäsenluettelo	36

Kannen kuva: Juhani Hyttinen, kuvassa Kapustarinta

POHJOIS-KARJALAN LUONTO 1972

POHJOIS-KARJALAN LUONTO 1972

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Luonnonystävät ry.

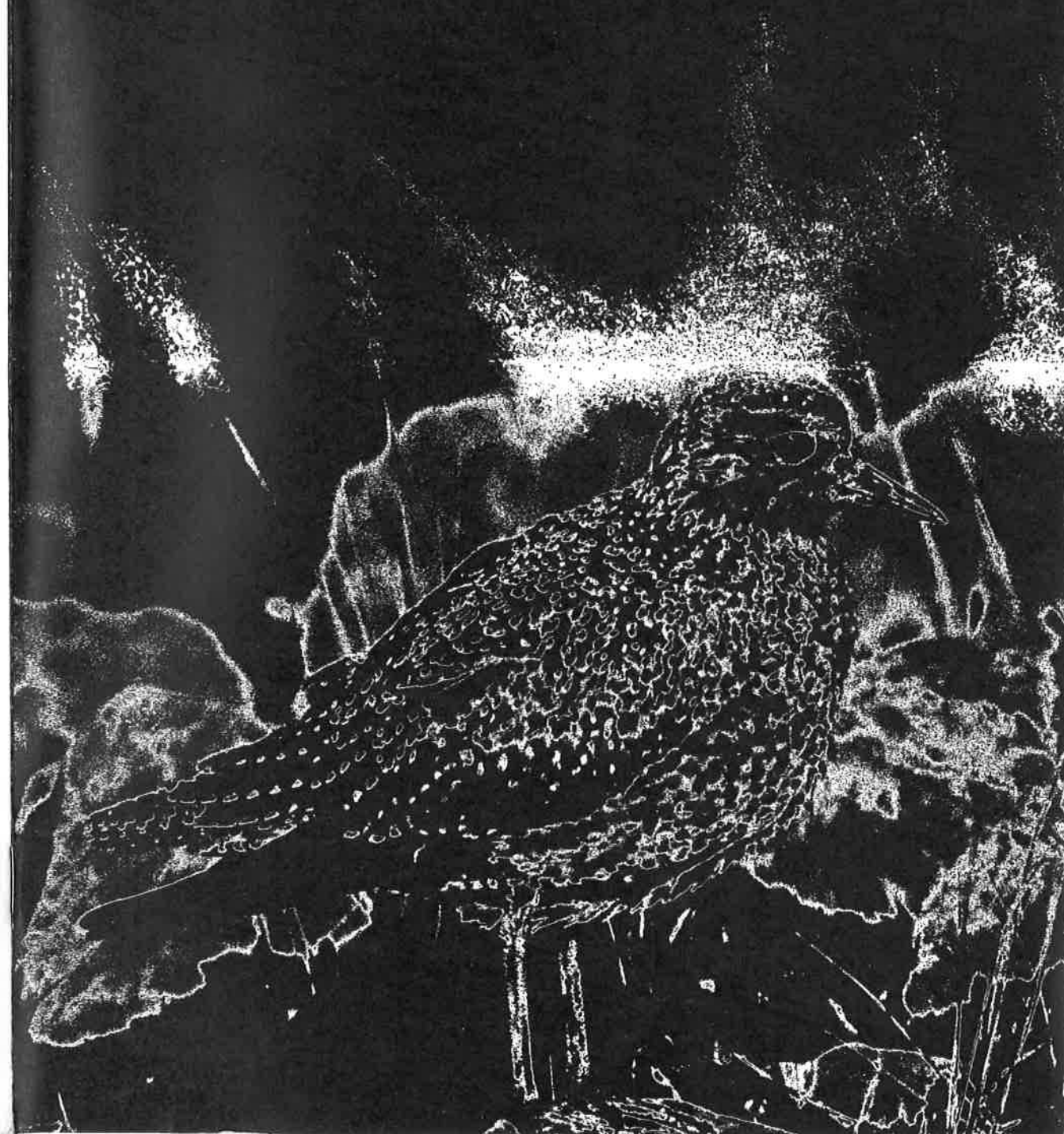
Toimittajat: Jouko Solonen, Mauno Tuomisto

SISÄLLYS

Alkusanat, <i>Jouko Solonen</i>	3
Luonnonsuojelukohteiden inventoimisesta Pohjois-Karjalassa, <i>K. J. Lou- namaa</i>	4
Kirjailijan näkökulma luonnonsuojeluun, <i>Jouko Puhakka</i>	6
Höytiäisen kanavan suistoalue, Pohjois-Karjalan lintuaitta, <i>Harri Kont- turi</i>	7
Havaintoja suurpetojen liikehtimisestä valtakunnan rajalla kesällä 1972, <i>Pohjois-Karjalan rajavartiosto</i>	10
Hirvilaskennasta Pohjois-Karjalassa vuoteen 1970, <i>Mikko Rantanen</i> ..	14
Metsästäjän Kesonsuo, <i>Heikki Kauppinen</i>	15
Kesonsuon linnusto, <i>Olavi Eskelinen</i>	21
Luonnonhoitometsä Juukaan, <i>Kalevi Takala</i>	23
Lehtopöllön, viirupöllön ja lapinpöllön ravinnosta Pohjois-Karjalassa ja Savossa, <i>Olavi Eskelinen</i> ja <i>Heimo Mikkola</i>	24
Matkailu ja luonnonsuojelu, <i>Onni Ikonen</i>	26
Koitafoen yläjuoksun vesien säännöstelystä, <i>Heikki Kauppinen</i>	27
»Täydellinen murha», <i>Maaret Petrelius</i>	29
Sammuuko metsäpeurojen suku?	31
Talvilintulaskenta 1970/71	33
Pohjois-Karjalan Luonnonystävät ry:n toimintaa ja tavoitteita tarkistet- tava? <i>Mauno Tuomisto</i>	34
Tiedonantoja	35
Pohjois-Karjalan luonnonystävät ry:n jäsenluettelo	36

Kannen kuva: Juhani Hyttinen, kuvassa Kapustarinta

POHJOIS-KARJALAN LUONTO 1972

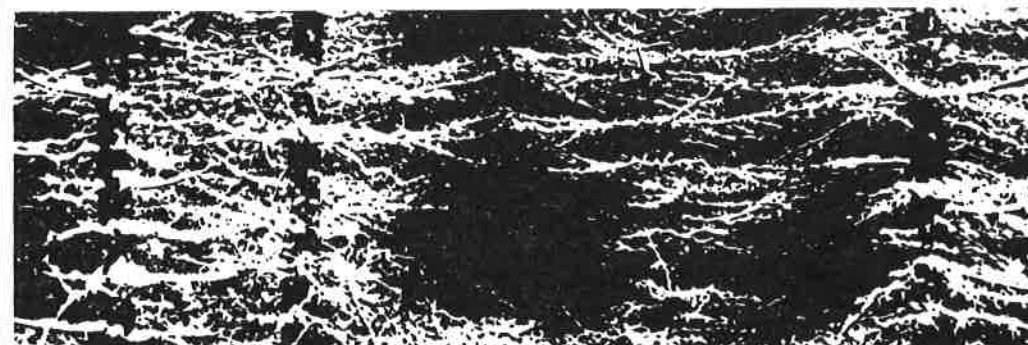
TEHDASPUU OY

Hoidamme metsiä. 580 000 hehtaaria.

Pitkjänteinen kokonaisvaltainen suunnittelu. Taloudelliset ja tehokkaat menetelmät. Tiivis yhteistyö tutkimuksen kanssa. Ammattitaitoinen henkilöstö.

Tuottavaa metsää moneen käyttöön.

TEHDASPUU OY

ALKUSANAT

osin maakunnan suurimpien teollisuuslaitosten ystävällisen avun varassa, mistä yhdistys täten lausuu parhaat kiitokset Outokumpu Oy:lle, Tehdaspuu Oy:lle, Oy Wilh. Schauman Ab:n Joensuun tehtaille, Rauma-Repola Oy:lle sekä Oy Wärtsilä Ab:n Joensuun tehtaalle. Yhtä tärkeänä on heti mainittava, ja saman tien kiitettävä, kaikkien vaivaa nähneiden kirjoittajien osuus. Kukaan avustajista ei ole avunpyyntöön vastannut kysymällä mitä hyötyä saisi vastineeksi — se tuntuu kumman miellyttävältä kokemukselta toimituksen puhelimen vaiheilla. Sama aate, sama mielikuva väikkyy ikäänkuin meidän kaikkien silmissä »puhaltaessamme yhteiseen hiileen».

Loppumassa olevan vuoden tapahtumista tärkeimpiä yhdistyksen kannalta oli Valtion luonnonsuojeluvalvojan Pekka Borgin ja Suomen Luonnonsuojeluliiton toiminnanjohtajan Juha Hämäläisen Itä-Suomen kierros kevätkesällä. Pohjois-Karjalaa koskeva ote matkailukertomuksesta julkaistaan toisaalla lehdessämme.

Otteessa ei kommentoida Ruunaan koskia, mutta yksityisessä postissa on mainittu ja kiitetty koskiretkeilyn tarjoajaa Enso-Gutzeit Osakeyhtiön Pankakosken Tehtaita sekä saman päivän nimiin kuulutua majuri Matti Lappalaisen selostusta Pielisjärven metsäpeuroista. Metsäpeurojen paluuta Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan on kesän ja syksyn kuluessa tarkasteltu mm. Kuhmon ja Joensuun metsäpeurakokouksissa — edellinen olikin oikein kaksipäiväinen ja pidettiin varsinaisilla peuramailla.

Julkaisun mukana on tilillepanokortti. Sillä on samalla mahdollisuus suorittaa jäsenmaksuja, mitkä ovat tuiki tarpeelliset edes jonkinlaisen toiminnan ylläpitämiseksi. Jäseneksi liittymisenkin voi toteuttaa näin yksinkertaisesti, aloittamalla vaikkapa tuosta ensi vuoden kohdalta. Nimi ja osoite on silloin syytä kirjoittaa erityisen selvästi.

Vahvistukoot joukkomme!

J.S.

Pohjois-Karjalan Luonnonystävät ry. tarjoaa tässä sekä »perheen jäsenille» että muille (jopa joulun seudun lukemiseksi) toisen numeron julkaisuaan, toivottavasti vähitellen säännöllisesti ilmestyväksi muuttuvaa. Se, että tällainenkin lehti saadaan markkinoille, on nykypäivänä kiinni rahasta — jääkööt nyt erityisemmin korostamatta ilmaiset toimenpiteet, jollaisia asiaan liittyy. Rahoitus on huomattavalta

LUONNONSUOJELUKOhteiden INVENTOIMISESTA POHJOIS-KARJALASSA

APUL.PROF. K. J. LOUNAMAA

Runon ja rajan kansa on tottunut näkemään Pohjois-Karjalan luonnon rikkaan monivivahteisena. Sitä luonnehtivat komeat vaarat ja siintävät salot, aavat järvien selät, kuohuvat kosket ja marjaiset suot sekä kirkkaina välkkyvät erämaalammet. Karuus ja jylhyys ovat ominaisia maakunnan pohjoisosille, etelässä saa tutustua jopa reheviin lehtomaisemiin ja viljelylakeuksiin.

Nykyisin on maakunnan kasvot kuitenkin kovastikin muuttamassa muotoaan. Kova elintasokilpailu ulottuu jo Karjalaankin ja sen aiheuttamat jäljet on luetavissa liiankin selvästi myös ennen niin arvostetussa luonnonmaisemassa. Liikkuessaan nykypäivän Pohjois-Karjalan harvaan asutuilla erämaa-alueilla luonnonsuojelijaa kohtaa usein varsin masentavat näkymät. Laajat avohakkuut, maanmuokkaus, kylvö ja istutus ovat muuttamassa myös Pohjois-Karjalan metsäluontoa eräänlaiseksi metsäviljelymaiseksi. Metsien taloudelliseen käyttöön kohdistuva paine tulee ilmeisesti entisestään kasvamaan ja alkuperäisen metsäluonnon säilyminen on täälläkin pian vain suojelualueiden varassa. Vaikka valtion mailla tapahtuva luonnonmetsien rauhoittaminen aarnialueina ja luonnonhoitometsinä on ollut varsin merkittävää, metsänhoidon tehostuminen voi kuitenkin

lähitulevaisuudessa aiheuttaa täydennystarvetta jo toteutettuihin suojelusuunnitelmiin.

Metsien rinnalla myös suoluonto on varsinkin viime vuosina joutunut erittäin suurten muutosten alaiseksi. Suot on otettu voimaperäisen metsätalouden palvelukseen. Seurauksena on ollut kiihtyvä soiden metsäoitus puuntuotantoa varten. Erittäin toivottavaa kuitenkin olisi, ettei ojituksiakaan suoritettaisi talousmetsissä aivan jokaisella suokuviolla, niinkuin monin paikoin näkyy jo tapahtuneen. Soidenkin rauhoituksessa on Pohjois-Karjalassa saatu silti merkittäviä tuloksia. Tästä on erinomaisena osoituksena metsähallituksen aarnialueena rauhoittama Ilomansin ja Pielisjärven rajalla sijaitseva Suomun—Patvinsuon alue, joka reunametsineen on pinta-alaltaan n. 8 800 ha. Ilomansin Koivusuo kuuluu myös laajoihin soiden suojelukohteisiin. Koivusuon aarnialueen pinta-ala on 2 300 ha. Mikäli tähän mennessä tehty suunnitelmat saadaan toteutettua, valtion maiden osalta soiden suojelun kiireellisin tehtävä on ehkä suoritettu. Valtion mailla on metsän ja soiden suojeluhankkeissa päästy varsin kohtuullisiin tuloksiin, mutta yksityisten ja yhtiöiden mailla ei ole saatu vielä sannonnattavia tuloksia näkyviin. Monet tärkeät rauhoitushankkeet ovat yhä kesken, tosin

eräiden kohdalla on odotettavissa myönteisiä ratkaisuja hyvinkin pian. Pohjois-Karjalan keidassoista merkittävimpänä on mainittava yksityisten ja yhtiöiden omistuksessa oleva Ilomansin Kesonsuo, jonka rauhoitus on jatkuvasti kesken.

Pohjois-Karjalan paikallisella luonnonsuojelujärjestöllä on ollut ja tulee olemaan keskeinen asema luonnonsuojelutyössä. Myös yksityiset henkilöt ovat tehneet erittäin paljon uhrautuvaa ja pyyteetöntä työtä luonnonsuojeluasian hyväksi. Harvaan asutulla seudulla asenteiden muokkaaminen luonnonsuojeluystävälliseksi muodostaa laajan työkentän, jossa juuri henkilökohtaisella työllä ja yhteydenotolla saadaan varmasti paljon aikaan.

Joensuun korkeakoulun aloittaessa toimintansa Pohjois-Karjalan luonnonsuojeluväen katseet kohdistuivat ehkä suurinkin odotuksin tähän opinahjoon, sillä oltiinhan tietoisia siitä, että korkeakoulussa aloitetaan myös biologisten aineiden opetus. Toivottavasti Joensuun korkeakoulu pystyy nämä odotukset aikanaan täyttämään.

Biologisten aineiden opetukselle Joensuun korkeakoulussa on erittäin tärkeää, että Pohjois-Karjalan luonto pystytään tietyiltä osiltaan säilyttämään mahdollisimman luonnonvaraisena. Ekosysteemiopetus korkeakoulussa samoin kuin jo kouluissakin tapahtuu nimittäin juuri suurelta osalta maastossa, jossa tutustutaan luonteenomaiseen kasvi- ja eläinlajistoon ja sen osuuteen ekosysteemin toiminnassa. Myös tutkimustyön kannalta on hyvin merkittävää säilyttää riittävän suuria alueita, joissa ihmisen luontoa häiritsevä ja muuttava taloudellinen toiminta pystyttäisiin ajoittamaan pitkällä tähtäimellä.

Joensuun korkeakoulu pitää tärkeänä korostaa sitä, että luonnonsuojelukohteiden järjestelmällinen inventointi olisi suoritettava Pohjois-Karjalassa viipymättä riittävässä laajuudessa yhteistoiminnassa paikallisen luonnonsuojelujärjestön, kuntien ja seutukaavaliiton kanssa. Inventointiohjelmaan sisältyisi:

— Pohjois-Karjalan hyvien hilla- ja karpalosoiden kokonaisinventaario. Metsähallituksen toimesta on esim. jo Pohjois-Suomessa inventoitu ja suojeltu verrattain runsaasti hillasoita. Kehitysalueella hyvien marjasoiden rauhoittaminen ojitukselta ja vaotukselta takaisi paikalliselle väestölle tervetulleen ja pysyvän toimeentulolisän marjojen avulla. Tähän mennessä on Pohjois-Karjalassa ojituksella usean suon marjatuotokselle jo aiheutettu suuria menetyksiä.

— ukonhattulehtojen ja muiden rehevien lehtoalueiden inventointi ja tutkimus sekä tulosten edellyttämä tarkoitukseenmukainen rauhoittaminen, mm. Tohmajärven ja Juuan kunnissa.

— lintujärvien inventointi ja riittävän useiden suojelualueiden suunnittelu. Höytiäisen suun linturauhoitusalueen uudelleen järjestely on parhaillaan vireillä.

— maakunnan lettosoiden inventointi. Nykyisin jäljellä olevien ja ojitukselta säästyneiden, edustavimpien lettosoiden rauhoittaminen olisi jo opetus- ja tutkimustyön kannalta erittäin tärkeää. Kontiolahden Ohonsuolla kasvava ruosteheinä (*Schoenus ferrugineus*) on mm. tuomittu vähitellen häviämään erittäin voimakkaan suon kuivatuksen johdosta. Juuan kunnasta äskettäin löydetty uusi ruosteheinän kasvupaikka pitäisi näin ollen ehdottomasti saada pelastettua rauhoituksen avulla.

— kasvi- ja eläinlajistonsa puolesta sekä maisemallisesti merkittävien kohteiden inventointi ja tutkiminen mahdollista rauhoittamista silmällä pitäen. Enon ja Kontiolahden kuntien rajalla sijaitseva Kolvananuuro kuuluu juuri tällaisiin kohteisiin. Rauma-Repola suunnittelee parhaillaan omistamansa Kolvananuuron edustavimman osan rauhoitusta.

Edellä on esitetty vain eräitä inventointia kaipaavia puhtaasti luonnonmaiseman kohteita puuttumatta lainkaan vesien ja ympäristön saastumista koskeviin erittäin tärkeisiin ongelmiin.

KIRJAILIJAN NÄKÖKULMA LUONNONSUOJE- LUUN

JOUKO PUHAKKA

viimeistään silloin, kun se olisi liian myöhäistä, kun luonto ekokatastrofin myötä tuhoutuu vieden mennessään elämän kaikkinaiset edellytykset.

Tämä kaikki jakaa myös vastuun, ymmärrettiinpä se tahi ei. Luonnon hiipivä tuhoutuminen tai ainakin rappio on tosiasiassa, prosessin vastustaminen kaikkia velvoittava.

Mitä voitaisiin, mitä yksityinen kansalainen voisi tehdä luonnon säilymisen hyväksi? En ymmärrä parempaa keinoa kuin elämänasenteiden muutoksen: luonnonvaroja tuhlaavasta kerskakulutuksesta niitä säästäviin elintapoihin. Jos aikaa olisi käytettävissä rajattomasti, riittäisi lapsista alkava asennekasvatus. Mutta monien tiedemiesten raportit kertovat etsikkoajan lyhyydestä.

Vaaran taju olisi saatava yhtä ilmeiseksi kuin totaalisen ydinsodan pelko. Se ei ole helppoa, sillä luonnon tuhoutumisen tapahtumaketju on äänetön, paluuttoman merkkipaalu ajassa ja olosuhteissa huomaamaton. »Meidän jälkeemme vedenpaisumus» -mentaliteetti on saatava yleisessä arvostuksessa synnilliseksi paheeksi, luonnonsuojelun periaatteet korkeaksi etiikaksi.

Tämän ohella ja yhteydessä meidän pohjoiskarjalaisten velvollisuus on vähintään huolehtia oman maakuntamme luonnon suojelemisesta, sen periaatteen soluttamisesta, että veden ja ilman puhtaus, eläimistön ja luontomme kaikkien erikoispiirteiden säilyminen on tärkeää. Asiaa ajatellen tähän on mahdollisuuksia joka alan ihmisellä sekä harrastuksenaan että jokapäiväisessä työssään.

Luonnonsuojelun ja luonnon abstraktit, mutta elämään syvästi vaikuttavat arvot olisi tavalla tai toisella heitettävä vaakaan kylmien liiketaloudellisten arvojen ja periaatteiden vastapainoksi. Pohjois-Karjalamme on köyhä, mutta meillä on säästyneenä perintönä jotakin, jota monilla ei ole: Euroopan puhtain ja kauneimpiin kuuluva alue. Olkoon sen neitseys kaupan vain katseltavaksi, mutta ei raiskattavaksi.

Ainakin tämän lehden lukijat lienevät yhtä mieltä siitä, että luonto on maakuntamme suurin yhteinen pääoma ja että sen arvo arvojen joukossa on koko ajan kasvamassa. Omistakoonpa maapohjan ja vesialueen kuka tahansa, luonto erilaisine ilmiöineen on yhteistä niin kuin siihen kuuluva ilma. Se on aistittavaa omaisuutta, mutta ennen kaikkea elinehto ihmiselle osana luontoa; elinehto, ei mikään keinotekoinen, manipuloinnin luoma tarve.

Tiedostettuna edellä sanotun pitäisi merkitä jokaiselle yksilölle elämän, mutta myös onnen peruskriteeriä. Uskallan väittää, että kuka tahansa käsittäisi sen

HÖYTIÄISEN KANAVAN SUISTOALUE, POHJOIS-KARJALAN LINTUAITTA

HARRI KONTTURI

Noin viiden kilometrin päässä Joensuusta luoteeseen, Pyhäselän rannalla, avautuu Höytiäisen kanavan suistoalue, joensuulaisten lintujenharrastajien yleispaikka. Se on lintuaittaa, jossa vuosittain suunnattomien lintumassojen muuttaessa tuhannet linnut viivähtävät täyttämään ravinnontarpeensa, ja jossa sadat uudet lintuyksilöt varttuvat korvaamaan jo kuolleiden rivistöt. Se on alue, joka kiistatta lukeutuu sisä-Suomen parhaimpiin ja linnustollisesti rikkaimpiin lintualueisiin. Siellä on jo vuosikymmeniä suoritettu arvokasta ja uutteraa havainnointityötä, josta syystä se tunnetaan myös maamme rajojen ulkopuolella verrattomana muuttolintujen levähdyspaikkana. Yhdistyksemme ryhdyttyä toimenpiteisiin tämän alueen säilyttämiseksi luonnontilassa, lieinee paikallaan lyhyt esittely sen linnustosta ja lintutieteellisestä arvosta.

Varsinaisen linnustoalueen muodostaa Höytiäisen kanavan Pyhäselän puoleisen päädyn eteläinen rantaviiva, Aavarannan hietikkoalueet reunametsiköineen sekä

vanhan ja uuden uittokanavan väliin jäävä saareke. Biotoopillisesti alue on monipuolinen tarjoten oleskelupaikan mitä moninaisimpien biotooppilajien edustajille. Lietealueet ovat kahlaajien valtakuntaa, ruohikot kerttusten ja sirkkujen, luhdat kurppalintujen sekä pensaikot kerttusten ja phylloscopus-lajien mielipaikkoja. Ruohikkoiset poukamat ja lampareet tarjoavat myös rauhallisen sopen lokkien ja vesilintujen edustajille. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on alueella tavattu yli 190 lintulajia, joista pääosa läpimuuttavana tai pesivänä vuosittain, mutta huomattava osa myös harvinaisuuksia. Linnustollisesti yksilömäärältään runsasluokuisimman osan muodostaa vesilinnusto, josta aloitankin esittelyn.

Ensimmäisiä saapujia keväisin tälle alueelle ovat vesilinnut, jolloin ne hakeutuvat huhtikuun alkupuolella avautuvaan virranuomaan. Runsaimmin ovat edustettuina telkät, sotkat sekä monet sorsalajit. Huhtikuun lopulla uoman levetessä siihen ilmaantuu myös nokikana sekä silkki- ja

mustakurkku-uikku. Samoihin aikoihin toukokuun alussa voi jo lähes sulasta uitokanavasta löytää pohjoisten tunturilammikoiden kauneimman edustajan, uivelon. Vesilinnuston huomattavin tapahtuma, arktisten vesilintujen massamuutto toukokuun lopulla on mahtavaa katseltavaa. Suuret alli- ja mustalintuparvet parvien vaihdellessa sadan yksilön tienoilla muodostavat muutaman päivän sisällä tuhansiin nousevan yhteisumman. Kolmas arktinen vesilintulaji, pilkkasiipi, on sekin jokavuotinen, mutta harvalukuinen muuttaja. Vesilinnuston suurimmat edustajat, joutsen ja metsähanhi, muuttavat niin ikään suistoalueen kautta. Jälkimmäisiä nähdään parhaina päivinä runsaat sata yksilöä.

Kahlaajat ovat kuitenkin alueen olennaisin ja mielenkiintoisin osa. Kahlaajista ovat vuosittain edustettuina lähes kaikki maassamme vuosittain tavattavat lajit, mikä kuitenkin etenkin syksyisin riippuu suurelta osin veden korkeudesta. Touku- kuussa kahlaajien muuton huippuaikoihin voi lietteiltä hyvällä onnella ja varovaisella liikehdinnällä löytää parisen kymmentä eri kahlaajalajia. Runsaimmin ovat edustettuina sirrit ja viklot. Vikloista ovat valkoviklo ja liro runsaslukuisimpia. Kaikki sirrit, lukuunottamatta meri- ja pulmusirriä, ovat jokavuotisia. Jälkimmäisiä on tosin nähty lähes joka syksy. Viimeksi syksyllä 1972 peräti viiden yksilön parvi. Sirrien lähisukulaiset, iso- ja pikkutylli ovat muuttoaikoina runsaslukuisina. Itäisten tundranummien pesimälajit kapustarinta ja tudrakurmitsa muuttavat säännöllisesti sekä keväisin että syksyisin. Kahlaajien kauneimpiin kuuluva edustaja, punakuiri, muuttaa runsaslukuisena toukokuussa. Parvet vaihtelevat muutamasta yksilöstä sataan, mutta onpa kerran nähty yli 500 yksilön parvi, joka on tiettävästi sisämaan suurin parvihavainto tässä lajissa. Siro vesipääsky on sekin jokakeväinen vierailija touko—kesäkuun vaihteessa.

Pikkulintulajeista on kultasirkku alueen erikoisuus. Laji pesii vuosittain muutaman

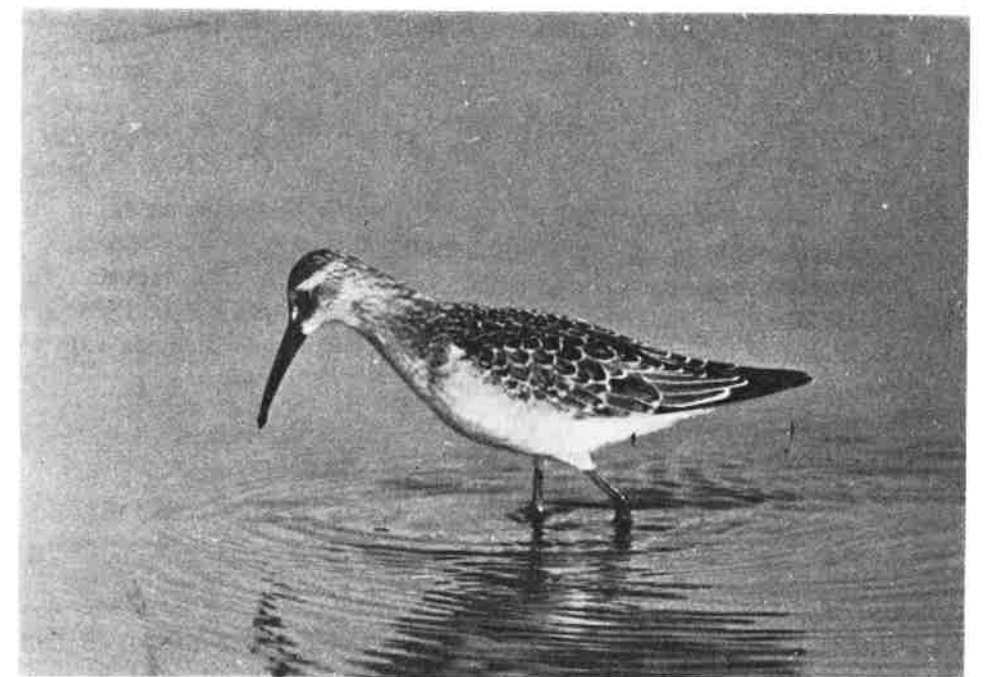
parin voimin. Muuttoaikojen tyyppilajeja ovat keltavästäräkit, lapinkirviset ja monet sirkkulinnut, kuten esimerkiksi lapin- ja pohjansirkku. Etenkin syksyisin vilisee pensaikoissa runsain määrin pajulintuja ja kerttusia.

Suistoalueella tavattujen harvinaisuuksien luettelo on komea. Viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana on niitä kirjattu peräti 29 harvinaisuutta. Niistä yllättävin lienee pikkujoutsenen kaksiviikkoinen oleskelu vuonna 1969 kanavan sulassa. Muita vesilintuharvinaisuuksia ovat harmaa- ja ruostesorsa, tundrahanhi sekä molemmat arktiset hanhilajit, sepe- ja valkoposkihanhi, joita esimerkiksi keväällä 1972 muutti yhteensä noin 150 yksilöä. Kahlaajaharvinaisuuksista huomattavin on rantakurvin pesintä 1967. Laji nähtiin toistamiseen kesäkuussa 1972. Mustapyrstökuiri on nähty peräti neljästi ja keräkurmitsa kerran. Sisämaassa harvinaiset kihulajit, meri-, tunturi- ja leveäpyrstökihi ovat nekin kirjattu alueen lajiluetteloon. Pikkulintuharvinaisuuksia edustanevat pikkusieppo, mustapääkerttu ja pikkusirkku, ja hieman kookkaampia pähkinähakki, harjalintu ja valkoselkätikka. Petolinnuista on merikotka näyttäytynyt kolmesti, haarahaukka kahdesti sekä muuttohaukka ja erittäin todennäköinen pikkukiljukotka kerran. Molemmat suohaukat ovat vuosittaisia. Tiiraharvinaisuuksina mainittakoon lapin- ja mustatira sekä räyskä.

Suistoalueen linturikkaus on siis valtava. Tämä johtuu alueen erinomaisesta sijainnista arktisten lajien muuttoreitin tuntumassa. Tutkittaessa esimerkiksi näiden lajien muuttoa, on suistoalue tärkeä tukikohta. Lisääntynyt vapaa-aika ja vapaat viikonloput ovat kuitenkin asettaneet lintujen rauhan kyseenalaiseksi. Alue on lyhyessä ajassa muuttumassa leirintäalueeksi ja eväspapereiden kaatopaikaksi. Tapahtuupa siellä vieläpä salametsästystä. Sentähden toivokaamme yhdessä rauhoitushankkeelle myönteistä päätöstä ja siivekkäitten voittoa.

Näkymä Aavarannan puoleisilta kahlaajarannoilta.

Syksyn erikoisuus, siro kuovisirri. Kuvat kirjoittajan.

HAVAINTOJA SUURPETOJEN LIIKEHTIMISESTÄ VALTAKUNNAN RAJALLA KESÄLLÄ 1972

POHJOIS-KARJALAN
RAJAVARTIOSTO

KARHU (liite 1)

Karhu on kulkenut rajan yli rajakompanioiden rajaosuuksilla havaintojen mukaan:

	Suomeen SNTL:sta	SNTL:oon Suomesta
LieRjK:n osuudella	6	4 kertaa
IlomRjK:n osuudella	11	12 kertaa
TohmRjK:n »	109	120 kertaa

Karhuja on tänä aikana kaadettu ainakin 2 kpl Pielisjärvellä (Hatunkylä). Yksilöitä on arviolta 27—29 kpl.

ILVES (liite 2)

Rajan yli on ilves kulkenut:		
LieRjK:n alueella	3	4 kertaa
IlomRjK:n alueella	—	— kertaa
TohmRjK:n alueella	7	8 kertaa
Ilveksiä on arviolta 13—15 kpl.		

SUSI (liite 3)

Rajavartiolaitos osallistuu Helsingin Yliopiston maatalous- ja metsätieteen laitoksen järjestämään koko maata käsittävään riistantutkimukseen. Seuraavat tiedot sisältävät P-KR:n tälle laitokselle antamaan petotiedusteluun, joka käsitti ajanjakson 1. 6.—30. 9. 72.

Oheisissa liitteissä on rajanpinnassa tehtyjä havaintoja pedoista. Karttaluonnoksissa on seuraavia merkintöjä:

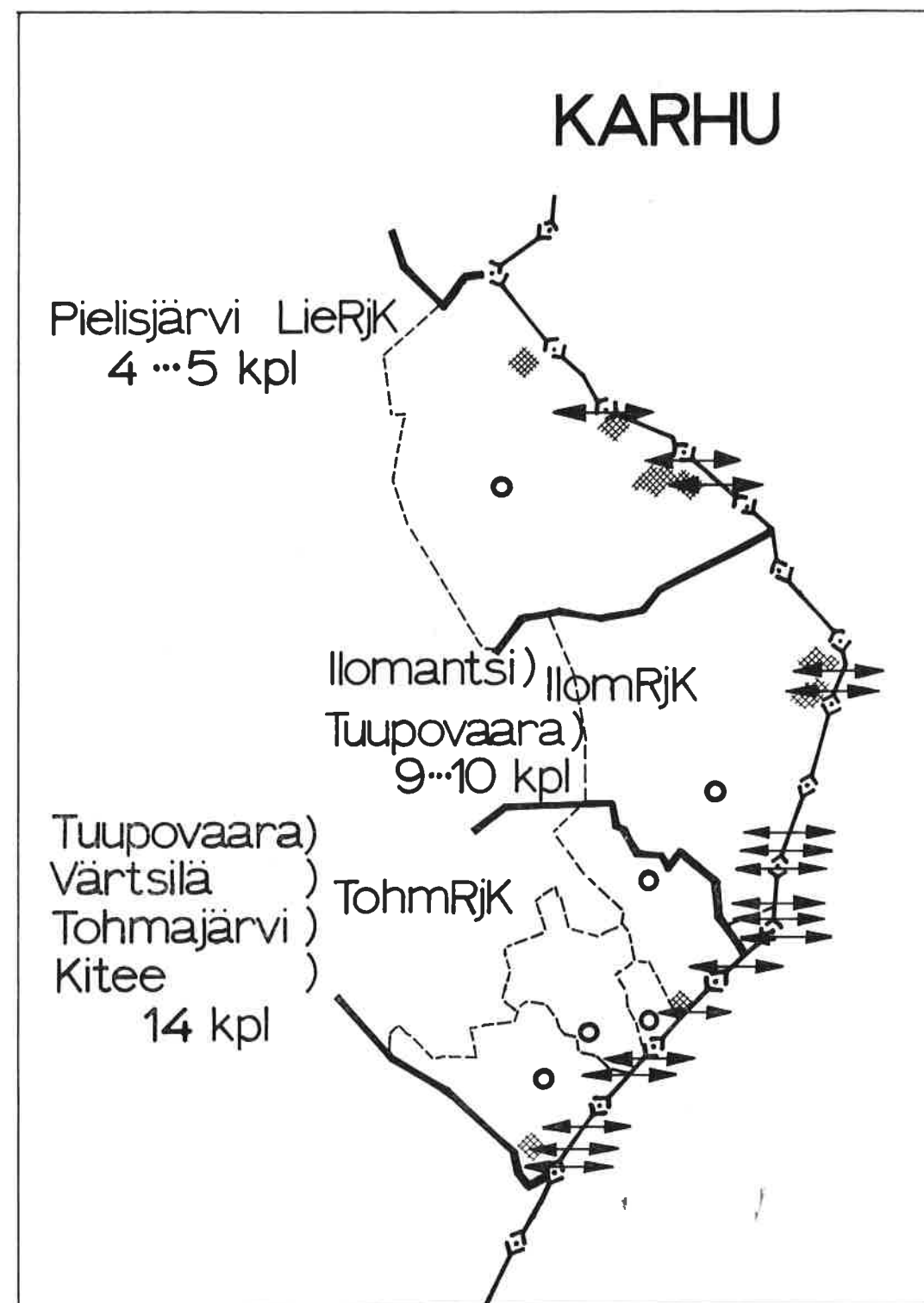
rasteri ko pedon asuma-alue

←→ kulkureitti rajan yli

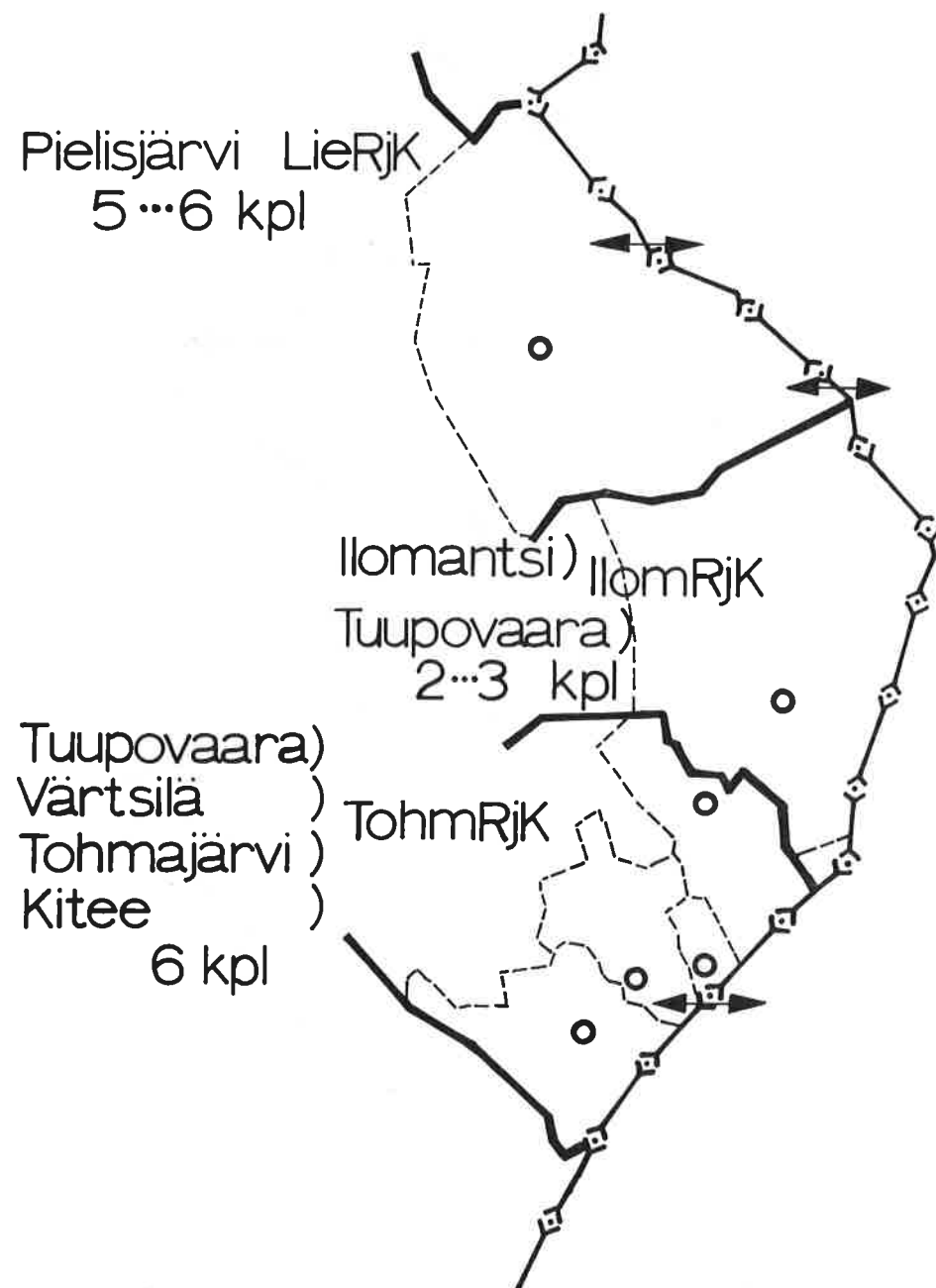
— kpl rajan läheisyydessä asustavia yksilöitä

AHMA

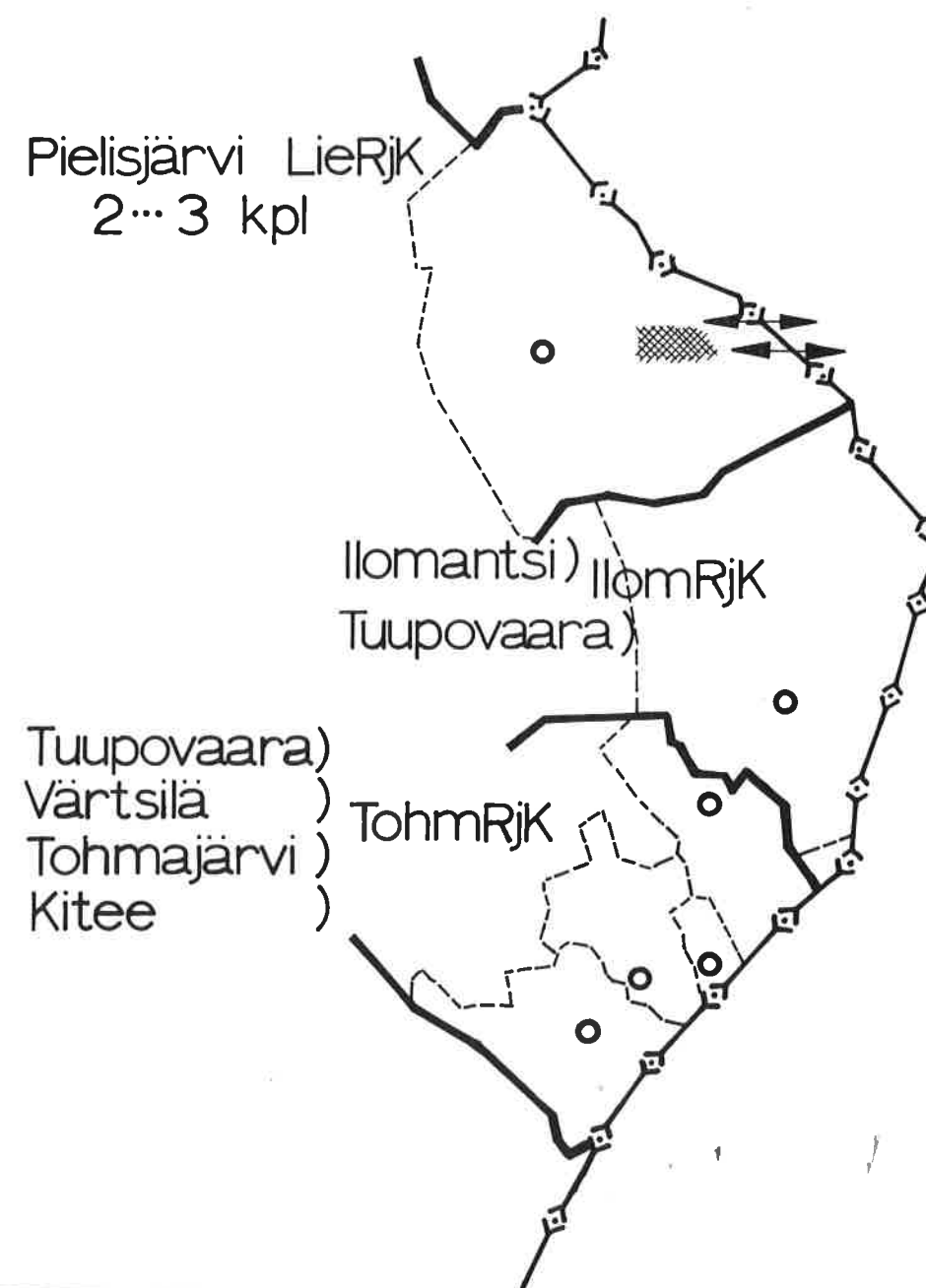
Ahman liikkumisesta on tehty vain 2 havaintoa, toinen maaliskuussa ja toinen syyskuussa, molemmat Pielisjärvellä. Pysyvää kantaa ei liene rajan lähetyvillä.

ILVES

SUSI

HIRVIEN LASKENNASTA POHJOIS- KARJALASSA VUOTEEN 1970

MIKKO RANTANEN

Valtakunnallinen hirvilaskenta on maassamme suoritettu kolme kertaa, v. 1962, 1966 ja 1970. Nämä on suoritettu myöskin Pohjois-Karjalassa. Kuitenkin varsinainen »laskenta» on epäonnistunut vuotena 1962. Silloin oli määrätty laskenta tapahtuvaksi huhtikuulla. Laskentapäivät määrättiin etukäteen koko läänin alueelle. Nyt oli hiihtokeli niin onnettoman huono, ettei maastossa hiihtämisestä tullut mitään, nuoskakeli ja upottava hanki olivat esteinä. Tämän vuoksi olikin tyydyttävä pienten alueitten laskentaan ja pääosasta alueita oli hirvet arvioitava. Neljä vuotta myöhemmin sattui aivan samanlainen keli ja niin silloinkin oli tyydyttävä vain osa-alueen laskentaan ja loput oli arvioitava. V. 1970 yritettiin suorittaa uutta menetelmää käyttäen hirvilaskentaa Pohjois-Karjalan läänin alueella, käyttämällä apuna lentokonetta. Varojen puutteessa ei koko läänin aluetta pystytty lentämään. Tällöin otettiin kaikkein laaja-alaisin riistanhoitoyhdistys kohteeksi ja se oli Pielisjärven alue. Tämän lisäksi eräitä muitakin alueita lennettiin mm. Enon rhy:n alue ja osia Ilomantsin, Nurmeksen sekä Valtimon alueista.

Välivuosina on tämän laskennan lisäksi Pohjois-Karjalassa pyritty selvittämään hirvimääriä siten, että hirven metsästysajan päätyttyä ovat metsästysseurat ja hirtseurueet ilmoittaneet oman alueensa jäljelle jääneen hirvimäärän. Näin on yritetty pysyä ajan tasalla hirtikantojen runsauden vaihteluissa.

Mitä sitten on saatu selville hirvien määristä. Vuoden 1962 laskenta osoitti, että Pohjois-Karjalan läänin alueella oli hirtviä yhteensä 1 660 kappaletta. Neljä vuotta myöhemmin, eli 1966 saatiin hirvien määräksi 1862, tämä oli huippu. Sen perusteella innostuttiin sitten kaatomääriä lisäämään niin, että luvilla kaadettiin 584 hirtveä ja siihen kun lisätään kaikki tapaturmaisesti ja sairauden takia kuolleet sekä salaa kaadetut hirtvet, oli poistuma pitkästi yli 600 hirtven ja se oli liikaa. Kun vuotta myöhemmin metsästyskauden päätyttyä laskettiin hirtvet oli niitä enää jäljellä vain 1 104 kappaletta. 1968 metsästyskauden päätyttyä laskettiin taas hirtvet metsästäjien toimesta, mutta nyt alettiin jo epäillä laskennan tulosta. Tuolloin laskijoiden toimesta ilmoitettiin olevan 1 541 hirtveä. Vuodeksi 1969 otettiin hirtville rauhoitus ja sen jälkeen 1970 laskenta osoitti, että mm. Pielisjärven hirvimäärä ei ollut läheskään niin suuri, miksi se oli 1968 ilmoitettu. Tuon ilmoituksen mukaan 1968 lopulla siellä olisi pitänyt olla 408 hirtveä. Mutta kun 1970 lentokoneen avulla ja maataarkistuksella laskettiin saatiin vain 249 hirtveä koko Pielisjärven rhy:n alueelle. Niistäkin hirtvista suurin osa oli rajavyöhykkeellä. Tämä laskenta rauhoitti taas hirtven metsästäjien ahneutta ja niinpä vielä vuodeksi rauhoitettiin hirtti Enon, Joensuun seudun, Nurmeksen, Pielisjärven, Rääkkylän ja Valtimon riistanhoitoyhdistysten alueilla. Muuallakin läänin alueella oli kaatolupamääriä rajoitettu huomattavasti. Vain kaikkiaan 95 hirtveä kaadettiin luvilla v. 1970 aikana. Sen lisäksi kaadettiin kolme ylimääräistä ja luvattomia kaatoja tuli tietoon kaikkiaan 15 sekä vielä tapaturmaisesti kuolleita oli 12.

Vuoden 1970 hirtven metsästyksen päätyttyä pyydettiin taas arvio hirtvimäärästä ja nyt tuli melko varovainen arvio, joka lienee hyvinkin lähellä totuutta. Hirtvimäärä on ilmeisesti jo lisääntymässä ja koko läänin alueella ilmoitettiin olevan 1 450 hirtveä. Läänin alueen eteläosassa suoritettiin nyt vuorostaan lentolaskenta maaliskuun alkupuoliskolla erinomaisen lentosään vallitessa. Tällöin saatiin selville eräitä hirttien kasautumia, Kesälahden ja Kiteen rajamailla, sekä Tohmajärven, Kiihtelyksen ja Pyhäselän rajamailla, kuin myöskin valtakunnan rajan läheisyydessä Kiteen ja Tohmajärven kuntien kohdalla. Kuitenkin nämä kasautumat kuukautta myöhemmin todettiin hajaantuneiksi. Tämän lentolaskennan kohdalla selvisi, että Kesälahden, Kiteen ja Tohmajärven alueilla on hirtvimäärät lisääntyneet entisestään, mutta sitä vastoin Rääkkylän hirtvet lienevät siirtyneet edellä mainituille kasaantumispaikoille eikä hirtviä ollut runsaasti myöskään Liperissä ja Outokummun alueilla. Kuitenkin koko-

naisuuden huomioon ottaen alueella Outokumpu, Liperi, Rääkkylä, Tohmajärvi —Värtsilä, Kitee ja Kesälahti oli lentolaskennan tulos enemmän, mitä näiltä alueilta ilmoitettiin hirtvimääräksi joulukuun lopulla 1970. Lisäys oli n. 50 hirtveä.

Verotussuunnitelmaa laadittaessa kuluvalle vuodelle, tuli päätökseksi yhteisessä neuvottelussa tammikuulla, että ei enempää kuin 300 hirtveä kaadetaan tänä vuonna. Tuosta summasta 70 hirtveä on valtion maiden kiintiö ja loput läänin luvilla yksityismaille.

Lentolaskenta näyttää olevan paras tapa hirtvimäärien selville saamiseksi, varsinkin jos lentosää on sopiva. Lentokone liikkuu niin nopeasti paikasta toiseen, ettei hirttien liikehtiminen ennätä sotkea laskijoita. Maalaskennassa on aina se vaara olemassa, että samat hirtvet tulevat lasketuksi moneen kertaan. Tällaista sekaantumista pidetään aivan luonnollisena. Varsinkin sellaisilla alueilla, joissa oli useitakin eri porukoita laskemassa, kuten valtion mailla oli.

METSÄSTÄJÄN KESONSUO

HEIKKI KAUPPINEN

Reunahuomautukset J. Solonen

»Kesonsuon linnusto» -tutkimuksessaan sanoo maisteri Urpo Häyrinen vuonna 1965 mm.:

»Vesilintujen kannalta Kesonsuon lampareinen keskustasanne muistuttaa lähinnä suurta lintujärveä. Sen kermien tiheät varvikot tarjoavat runsaasti hyviä pesänsijoitusmahdollisuuksia. Niinpä Kesonsuon vesilinnusto on Suomen oloissa ainutlaatuinen. Ei millään muulla maamme keidassuolla eikä myöskään aapavyöhykkeen rimpinevalla pesi Kesonsuolla tavattavaa lajivalikoimaa...

...tasanteella pesivien sorsien määrä on

suurimpia, mitä vastaavankokoisilla alueilla missään maassamme lintujärvet ja -luodotkin huomioonottaen esiintyy. Tällä seikalla on tärkeä merkitys mm. Pohjois-Karjalan metsästäystä ajatellen.»

Koitaajoesta erkanevan Paloputaan perukassa, Kesonsuota reunustavan metsän laidassa on aikoinaan valkeaksi maalattu, rapistunut kyltti, jossa lukee: *Rauhoitusalue*. Sivullisesta, joka näkee tuon haulien rikkirepimän lapun, tuntuu varmasti siltä, että siinä ovat metsästäjät ilmoittaneet myöskin oman mielipiteensä Keson rauhoituksesta. Mutta ajatus on väärä.

On vain niin merkillistä, että mistään ei löydy sellaista salon sopukkaa eikä puron perukkaa, minne ei löytäisi tietänsä se suomalaiskansallinen ilmiö: liikenne-merkit on särettävä — puhelinpylväiden eristimet kivitettävä — vessan seinät töhrittävä — rauhoitusaluekytöt on ammuttava jne.

Kymmenisen vuotta sitten Sonkajan kalastuskunnan toimesta rauhoitettiin Kesonsuon keskusta, siis juuri sen tärkeä lampialue, kaikelta metsästykseltä. Noiden rauhoituskytöiden naukajina ovat olleet Ilomantsin innokkaimmat vesilinnustajat.

Meille tappajille ja luonnontuhoajille on erittäin tärkeää, että tapettavaa ja tuhottavaa riittää. Ja koska tiedämme, että koko Koitajoen linnusto on ratkaisevasti riippuvainen Kesonsuosta, niin ensimmäisinä juuri me olemme olleet rauhoittamassa tuota aluetta.

J: Metsästäjänä ja luonnonsuojeluaatteen julistajana en käyttäisi sanontaa »tappaja ja tuhoaja». Metsästäjä tappaa, mutta ei kai halua tuhota. Joku lukijoista voisi lukea »huulesi» totena.

Suolla on yli 50 omistajaa, ja jos joku haluaisi, niin hän voisi edelleenkin harjoittaa metsästystä siellä, koska kaikki omistajat eivät ole allekirjoittaneet rauhoituspäätöstä. On siis olemassa alueita, joille mahdollisesti voisi saada metsästysluvan.

Kaikesta huolimatta suo on rauhallinen — metsästäjiä siellä ei liiku. Solidaarisuudesta ei niinkään voi puhua, mutta rehellisestä pakosta. Jos jollakin olisikin halua suolle, hän pelkää metsästäjien yleistä mielipidettä: Keso on se lähde, josta me ammennamme saaliimme, sitä lähdeä ei pidä mennä tukkimaan.

Hirven salakaato saatetaan juuri ja juuri hyväksyä tavallisten metsästäjien piirissä, koska kaatolupien käsittely ei aina mene heidän mielestään aivan oikein, heitä syrjitään. Mutta nämä samat miehet kulkevat naamat jäykkinä, jos on

epäilty laukauksen kuuluneen Kesolta. Laukaus on varkaan ampuma.

Muutamia katkelmia alussa mainitsemastani maisteri Häyrisen tutkimuksesta:

»Kesonsuon tasanteen lintutiheys on ylivoimaisesti korkein, mitä keidassoiden alueelta tunnetaan, nyt suoritettun laskennan mukaan 162 paria km²:llä.

...Kesonsuon vesilinnustossa on monia suojelemisen arvoisia erikoisuuksia. Lapsorsan ja mustakurkku-uikon suopesimäpaikkana Kesonsuo on ainoa meillä tunnettu.

...Parina viime vuosikymmenenä kovasti taantuneen kaakkurin suopesimäpaikoista Kesonsuo on eräs harvoja enää jäljelläolevia.

...Kesonsuo on ainoa kalatiiran suopesimäpaikka maassamme.

...Kahlaajien parimäärä Kesonsuon tasanteella on keidassualueella ainutlaatuisen suuri... Pohjois-Suomen aapasoiden kahlaaja jänkäsirriäinen on Kesonsuon mielenkiintoisimpia lajeja, sillä se pesii täällä kaukana varsinaisen levinnäisyysalueensa eteläpuolella.

...Tasanteen koillisosassa pesii vielä muuttohaukkapari ja näin Kesonsuo on eräs tämän katoavan lajin viimeisiä pesäpaikkoja maassamme.

J: Kirjoitus on siis vuodelta 1965. Nyt ei liene muuttohaukkaa enää Kesollakaan.

Kun lukee tuollaista tutkimusta, niin ei ollenkaan ihmettele, miksi luonnonsuojelijat ovat kiinnostuneita Kesonsuosta. Päinvastoin ihmetyttää enemmänkin se, miksei mitään heidän taholtaan ole saatu aikaan.

J: Kuka tai mikä on »luonnonsuojelija»? Kenen tehtävästä siis on kysymys silloin, kun moititaan »saamattomia luonnonsuojelijoita»? Montako toimivaa ihmistä on näillä asioilla ja kuka heidän palkkansa maksaa? Nekö, jotka katsovat oikeudekseen haukuskulun itse mitään tekemättä?

»Luonnonsuojelijat» ovat toistaiseksi vain yksityisiä ihmisiä, jotka pohdiskelevat ja käyttävät vapaan kansalaisen oikeuttaan esittää julkisestikin

mielipiteitään heitä enimmäkseen aatteellisesti kiinnostavista kysymyksistä. On joukossa niitä, joille tämä toiminta on ajanviete-harraste, niitä, jotka saavat tyydytystä julkisuudentarpeelleen — samanhainaisia perusteluja kuin ovat metsästäjän, tai pilkkimiehen, tai yhdistystouhuilijan. Mutta varmasti on joukossa monia, jotka osallistuvat oman mukavuutensa kustannuksella näihin tärkeinä pitämiinsä asioihin, epäitsekäästi, pessimistinäkin, lähes kaikkea toivoa vailla.

Minusta yksikin pikku toimenpide luonnonsuojeluaatteen hyväksi on riittävä kieltämään vähätelyn kaikilta niiltä, jotka eivät mitään vapaaehtoisesti tee, vaikka samat totuudet tietävät. Juuri heitä on aikaansaamattomuudesta syytettävä!

Koko maassa on vain yksi varsinainen luonnonsuojelun viranomainen. Valtion luonnonsuojelunvalvoja (apulaisineen) on toistaiseksi ainoa päätoiminen (yhteiskunnan palkkaama) luonnonsuojelija. Lisäksi on mainittava läänienkin portaassa olevat »sivutoimiset» luonnonsuojeluasioiden esittelijät. Luonnonsuojelua koskevia asioita sisältyy tietenkin jopa poliisin tehtäviin.

Yritystä on kuitenkin ollut, koska Valtion luonnonsuojelunvalvojan toimistossa on tehty vuonna 1966: Ehdotus Kesonsuon rauhoitussäännöksiksi, joista tässä katkelmia:

»...Kesonsuon luonnonsuojelualue käsittäisi karttaan merkityn alueen, jonka länsi- ja pohjoisrajana on Koitajoen ranta, itärajana Säkäjoki ja eteläraja kulkee Säkäjärvestä Ison Säkäsaaren itä- ja pohjoisreunaa ja siitä suoraan länteen Koitajokeen.

1. Alueella on kielletty maan käyttö viljelykseen sekä maan ja kivien ottaminen, siirtäminen ja louhiminen, ojen kaivaminen, vesien perkaaminen ja patoaminen. Rantaniittyjen käyttöoikeus säilytetään...

3. Kielletään metsästys suden metsästystä lukuunottamatta...

...Edellä olevien säännösten estämättä saadaan valtion luonnonsuojelunvalvojan hyväksymän suunnitelman mukaan ra-

kentaa alueelle pitkospuupolut ja tarvittavat laitteet alueeseen tutustumista varten.

Edellä olevista määräyksistä saadaan valtion luonnonsuojelunvalvojan luvalla poiketa, mikäli se on luonnonsuojelun, tieteellisen tutkimuksen tai matkailun kannalta perusteltua.»

J: Se ei siis ole aatteellisten luonnonsuojelijain hommaa, pyydän saada alleviivata!

Tuon kuusi vuotta sitten tehdyn ehdotuksen jälkeen ei sitten oikeastaan olekaan tapahtunut yhtään mitään.

Sonkajan kalastuskunnan miehet huolehtivat edelleen siitä, että suo pysyy metsästykseltä rauhoitettuna. Mutta sille he eivät voi mitään, että kaikenlaisten »tutkimusten» nimissä suolle on vapaa pääsy. Ja jos tuollaiset tutkimukset tapahtuvat sopivasti juuri metsästyskauden alussa ja tutkijat saavat karkoitettua suolta arat hanhet etsimään rauhallisempia olopaikkoja, niin eipä pidä ihmetellä, jos rauhoittajat ovat hieman katkeria. He ovatkin sitä mieltä, että metsästys ei suinkaan ole ainoa Kesonsuon lintukannan vihollinen.

J: (Mielestäni syylliset sopii mainita; vihjailu ei kuullosta kivalta. Nyt on nähtävästi kyse eri tahoisista tieteilijöistä. Tutkijat ja opiskelijat eivät läheskään aina ole »aatteellisia» luonnonsuojelijoita!)

Luonnonsuojelijain ja metsästäjien lisäksi ovat kiinnostuneita Kesosta myöskin varsinaiset suosuojelijat.

Viime kesänä suoritettun kansainvälisen suoretkeilyn aikana mainitsi professori Rauno Ruuhijärvi, että tälle ainutlaatuiselle suolle maailmassa olisi voitava tehdä jotakin. Pohjois-Karjalassa on kaksi helmeä, Patvinsuo ja Kesonsuo. Näistä Patvinsuo on rauhoitettu. Toinen helmi on hoitamatta.

Kesonsuo on arvokas siksi, että se on päässyt kehittymään paremmin kuin monet muut suokompleksit. Se on saavuttanut 9 000—10 000 vuoden aikana kypsyyden, jota ei juuri muualla ole nähtävissä.

Koska tiedot Kesonsuon ainutlaatuisuudesta eivät suinkaan ole parin viime vuoden aikana hankittuja, vaan että ne ovat jo vuosikymmenienkin takaisia, niin alkaa ihmetellä yhä enemmän sitä, miksei suota jo aikoja sitten ole julistettu luonnonsuojelualueeksi. — Ihmettelemisen aihetta varmasti onkin.

On kuitenkin olemassa tietyt syyt, joihin on ja tullaan jatkuvasti kompastumaan. Ja ne syyt löytyvät siitakin kuusi vuotta sitten tehdystä ehdotuksesta rauhoitusalueeksi liitettynä täkäläisten ihmisten epäluuloisuuteen »herrojen teke-miä lakipykälä» kohtaan.

J: Asiatietojen puute usein, mutta vielä useammin pitäamattomuus niistä, on epäluulojen äiti. Eiköhän esiintyne jopa aktiivista pyrkimystä olla eri mieltä.

Eräs tärkeimmistä syistä on myöskin se, että kyseinen ehdotus antaa tietyllä tavalla tukensa ja mahdollisuuden erilaisille tutkimuksille ja matkailulle, mutta jättää kylmästi sivuun metsästyksen. Toisin sanoen kaikkien muiden intressit ovat ehdotuksessa huomioitu paitsi täkäläisten ihmisten, jotka kuitenkin tänne saakka ovat »huolehtineet» siitä, että Kesossa on edelleenkin ainesta luonnonsuojelualueeksi jopa niin, että sen linnusto ei ole suinkaan vähentynyt, vaan lukumäärältään ja lajillisesti jopa lisääntynyt.

Jos siis rauhoitussäännös tuoltaan hyväksytään, niin hako- ja kirvesvaaralaiset — innokkaimmat Keson rauhoittajat — jäävät ilman tutuksi käyneitä passipaikkojaan Koitajokivarren pajupensaissa. — Jo nytkin ne katsovat hieman karsaasti, kun kesäisin linja-autolasteittain turisteja työntyy heidän kylänsä kautta Kesolle. Olen kuullut heikäläisten sanovan, että jänkäsirri tai kapustarinta vähemmän välittävät suolla kävelijöistä, mutta entäs mitä tykkää Keson aateli — hanhet — jatkuvasta ihmisvirrasta.

J: Syyistä katsovatkin karsaasti! Mutta ovatko-han vähän saamattomia, kun eivät tee mitään asian korjaamiseksi?!

Saisivatko hakovaaralaiset mitään hyötyä? Rakennettaisiinko Keson laitaan näkötorni pääsymaksuineen ja pari kioskia pitkospuupolun varteen?

J: Omistaja sanoo viimeisen sanan myös rauhoitusasiassa. Luulisim voitavan pitää turistitkin kurissa tätä tietä, jos...

Kesonsuolla on viitisenkymmentä omistajaa ja näin ollen viitisenkymmentä erilaista mielipidettä asioista. On työn takana saada näitä mielipiteitä yhteneväisiksi tässäkin asiassa.

Täkäläisillä, niinkuin kaikilla suomalaisilla on eritoten voimakas tahto saada itse määrätä omistamastaan alueesta. Pelätäänkin sitä, että jos suosta tehdään luonnonsuojelualue, niin omistajat menettävät kaikki oikeutensa siellä oleviin alueisiinsa. Kovinkaan suurta taloudellista merkitystä niillä suokappaleilla ei ole, mutta kysymys onkin periaatteesta. Paljon on tehtävä ennenkuin se periaate saadaan muuttumaan.

Jospa asia saisikin jatkua eteenpäin samalla tavalla kuin tähän saakka: keskusteltaisiin, kirjoitettaisiin, riideltäisiin. suunniteltaisiin jne., niin ei olisi mitään hätää. Nykyinenkin rauhoitus on pystynyt takaamaan lintukantojen olemassaolon.

Mutta —

Viime vuoden aikana ilmeni, että Koitajoesta ovat kiinnostuneita myöskin Pamilo Oy — voimalaitoksen tarpeisiin ja Metsähallitus — puiden nippu-uittoa varten. Molemmilla olisi halu saada säännöstellä jokea.

Koska Koita ja Keso ovat aivan ratkaisevasti riippuvaisia toisistaan linnustonsa suhteen, Koitajoen muodostaessa tärkeimman ravinnonsaantialueen Keson linnuille, niin Koitajoen luonnonolosuhteiden muuttaminen säännöstelyllä tai ruoppauksella vaikuttaa välittömästi koko tämän alueen linnustoon. Ja aivan ilmeistä on, että muutos ei tulisi tapahtumaan parempaan suuntaan.

Ilomantsilaiset ovat asettuneet vastustamaan kyseisiä suunnitelmia. Täkäläisten

ääni vaan ei tahdo kuulua, koska ratkaisut tehdään kaukana täältä, — vaikkapa sitten koskienkin täkäläisiä oloja.

Nykyään luonnonsuojelukin tuntuu kovin heikolta vastustajalta taloudellisia voimia vastaan ja metsästäjiä ei nyt kuunnella missään nimessä.

J: Vielä nykyään! — Eikö olisi syytä yhdistää voimat, ovathan edutkin varsin yhdensuuntaiset? Muuten aina ihmettelen, että millaisia miehiä siellä eduskunnassa oikein on, tai muilla määrävillä paikoilla, kun ainakin normaaleista suomalaisista miehistä melko suuri osa on metsästäjiä. Jos olisivat metsästäjiä hekin, niin tyhjinä seisoisivat jagarandatuolit halla-aamuina loka—marraskuussa. ja lainlaati ja ymmärtäisi metsästäjiä.

Nyt olisikin erinomaisena apuna luonnonsuojelualueen rauhoitussäännösten ensimmäinen pykälä, jossa sanotaan mm.: Alueella on kielletty...ojien kaivaminen, vesien perkaaminen ja patoaminen...

En usko, että vieläkään kaikki on liian myöhäistä, mutta kiirettä on pidettävä mieli ehtiä »taloudellisten ratkaisujen» edelle.

Vaikka esteitä luonnonsuojelualueen syntymiselle on melkoisesti, niin en silti usko niiden olevan voittamattomia. Kaikilla meillä Kesosta kiinnostuneilla on kuitenkin yhteinen päämäärä — saada säilytettyä tuo suo suurena luonnonmuistomerkinä tuleville polville.

Mutta ellei kiirettä pidetä, niin yhtäkkiä vain todetaan, että — tuli valta ja voima, ja niin meillä on ruoppausjätteen reunustama uittoväylä ja ennen niin

kuuluista lintusuo, jota käytiin ihan Seelannista asti katsomassa.

Uskon, että vuosikymmenien kuluttua, kun Pamilon voimalaitosta esitellään museona ja täkäläinen puutavara virtaa maailmanmarkkinoille nyt suunnitteilla olevaa leveää piktietä pitkin, niin jälkeläisemme manaavat yhtä hartaasti kaikkia ruoppaajia ja muita vesistön pilaaajia kuin kaikkia saamattomia luonnonsuojelijoita ja metsästäjiä, jotka eivät kyenneet huolehtimaan, että heillekin olisi säästynyt edes jotain tämän kaikki tuhoavan sukupolven kynsistä.

J: Monet tien rakentajista ansaitsevat saman tuomion ruoppaajien ja vesien pilaaajien kanssa. Mitenkähän ostanevat hyväpalkkaiset edustajanpaikkansa tämänkin maakunnan ministerit ja muut luottamusmiehet. Olisikin hyvä väliin kuulla tietoa esim. siitä, miten paljon metsähehtaareja vuosittain häviää tienpohjiksi. Linjat ainakin ovat leveät.

Pääasiasta olen kaiken aikaa samaa mieltä, mutta vielä kerran puolustan luonnonsuojelijoita. Eivät he ole saamattomia, jos edes tunnustavat aatteensa, mutta liian vähälukuisia he ovat suuria aikaansaadakseen. Vähälukuisuudesta taas on syytettävä niitä saamattomia laiskureita, jotka eivät viitsi edes liittyä luonnonsuojelijain riveihin, vaikka tietävät, miten tärkeitä asioita nuo muuttamat harvat ihmiset kaikkien puolesta ja silti melkein kaikkien vastustamina yrittävä edistää. Pelkästään liittymällä mukaan voisivat lukemattomat ihmiset lunastaa paikkansa siinä maailmassa, minkä luonnonsuojelijat haluavat pelastaa. Kuka ne keinot löytää, se on toinen tarina.

*Kesonsuo
Ualok. P. Liimatta*

*Muuttohaukan poi-
kanen Kesonsuolla
2. 7. 1966.
Ualok. P. Liimatta*

*Muuttohaukan poi-
kanen kolme viik-
koa myöhemmin.
Ualok. P. Liimatta*

KESONSUON LINNUSTO

OLAVI ESKELINEN

retkeilijää. Isokuoveja ja töyhtöhyyppiä lentelee ympärillä huudellen. Keltavästäräkit tirskevat joka puolella.

Niittykirvisten sirisevää laulua kuuluu ympäriltä. Valkoviklo huutelee poikasilleen varoituksia pienen männynkäärän latvassa ja toisessa männyssä kimittää liro. Suon reunan metsäsaarekkeessa lentelee nuolihaukka huudellen pesänsä lähellä. Riekkomo lähtee lentoon aivan retkeilijän edestä ja samassa pyrähtää siivilleen joukko kellanruskeita riekon poikasiasa hajaantuen joka puolelle ja kätkeytyen vähän matkan päähän sammalikkoon. Kaukana suolla astelee kurkipari tähyillen kaula pystyssä suolle saapunutta kulkijaa.

Kun retkeilijä on ylittänyt vetisen nevan epäselvää, muutamilla kepeillä merkittyä polkua pitkin, hän saapuu kuivemmalle, varpuja ja männynkääröitä kasvavalle rämejänteelle, jonka molemmilla puolilla on vetisiä mutarimpiä ja lampareita. Niiden takana taas on kuivempia jänteitä ja ylipääsemättömiä hetkeitä miltei silmäkantamattomiin. Suon yllä lentelee harmaalokkeja, jotka pian saapuvat kiertelemään huudellen retkeilijän yläpuolella. Suomättäillä niitä näkyy seisovan lukuisia. Samalta paikalta niitä voi laskea ainakin 100 yksilöä. Selkälökkin ilmestyy harmaalokkien joukkoon.

Hiljainen vihellys kuuluu jostakin. Kapustarinta lentää matalalla suon yllä ja laskeutuu suovarpujen joukkoon. Suokukkoemo lentelee hätäisesti kulkijan ympärillä. Sen poikasten hiljainen piipitys kuuluu aivan edestä, mutta sammalen väriset untuvikot pysyvät näkymättömissä. Vasta kun joku niistä lähtee juosta piipertämään sammalikossa, sen voi havaita, mutta kohta se kätkeytyy uudelleen. Matkalla voi nähdä useita hätäileviä suokukkoja ja liroja. Pieniä muuttomatkalla olevia liroja ja suokukkoparvia lähtee lentoon mutalampareista. Etelään muuttavan mustaviklonkin tyvitääni kuuluu jostakin. Heinä- ja elokuussa saattaa nähdä myös muuttomatkalla olevia suo- ja lapinsirrejä.

Kesonsuo, Koitajoen mutkassa sijaitseva lampareinen kermikeidassuo, tunnetaan jo 1940-luvulta Alpi Pynnösen tutkimusten johdosta erinomaisena lintusuona. Sitä pidetäänkin lintujen laji- ja yksilörunsauden puolesta Suomen parhaana.

Suolle on parasta mennä Kirvesvaaran tien päästä lähtevää polkua pitkin. Pienten räme- ja korpijuottien yli kuljettuaan retkeilijä saapuu suuren aukean suon reunaan, jossa aluksi on leveä, vetinen sara-nevareunus. Pikkukuovien hätäinen varoitus tervehtii keskikesällä suolle saapuvaa

Telkkiä, taveja ja tukkasotkia lähtee lentoon lampareista. Niiden poikueita nähdään uiskentelevan siellä täällä. Myös haapana-, jouhisorsa-, jopa heinätavipoikueenkin täällä saattaa tavata. Äkkiä kulkihieman säpsähtää. Aivan hänen edestään lähtee laahustavasti lentäen ja äänekkäästi toittottaen kookas metsähanhi, ja muutamia poikasia lähtee juoksemaan vikkelaasti läheiseen lampareeseen. Myöhemmin saattaa tavata toisen, ehkä kolmannenkin metsähanhipoikueen.

Lampareiden reunamilla puikkelehtii pajusirkkuja, keltavästäräkkejä ja niittikirvisiä. Siellä täällä istuu pensastasku pensaan latvassa. Pienten mäntyjen latvassa pesivät varikset. Kottarainen on vallannut suolla olevan telkän pöntön. Sen poikaset lähtevät pian lentoon.

Kun retkeilijä on taivaltanut kotvasen melko kuivalla jänteellä sijaitsevaa polkua pitkin ja ohittanut lukuisia melkein tyhjiä lampareita, lähtee eräästä lammikosta lentoon joukko kirkuvia naurulokkeja. Niiden takaa lähtee toinen vielä suurempi parvi. Ne kiertelivät kirkuen retkeilijän ympärillä tehden hyökkäyksiä tätä kohti. Lampareissa uiskentelee joukko lokkien untuvapoikasia. Lammikoiden välisillä kannaksilla on niiden pesiä, joista suurin osa on tyhjiä, joissakin on vielä munia. Naurulokkien joukossa lentelee myös muutamia kalatiiroja. Lokkiyhdyksunnan lähellä on vesilintujakin, varsinkin tukkasotkia, enemmän kuin muualla. Muutamissa lampareissa uiskentelee mustakurkku-uikku kahden pienen poikasensa kanssa.

Jatkettaessa matkaa loppukoloniasta eteenpäin lampareet pian loppuvat. Myös kuivat jänteet muuttuvat ohuemmiksi ja kosteammiksi. Suolla kuljettaessa on parasta seurata samaa tuttua polkua. Jos lähtee kulkemaan sivuun jotakin jännettä pitkin, voi kulkea kilometrejä, kunnes jänne päättyy lampareeseen. On palattava samaa reittiä takaisin tai uitava lammikon yli.

Kun lokit ovat jääneet taakse ja rauhoittuneet, alkaa edestä päin kituliaita

mäntyjä kasvavalta suolta kuulua hätäin kra-kra-kra-ääni. Muuttohaukka lentelee edestakaisin mäntyjen välillä. Pian se kiertele aiivan retkeilijän yläpuolella hätäisesti varoitellen. Sen pesä on pienellä suomättäällä. Siinä on valkountuvainen poikanen ympärillään joukko lintujen luita.

Kesonsuo on ollut muuttohaukan viimeisiä pesimäpaikkoja Suomessa. Nyt lintu on täältäkin kadonnut. Vielä kesällä 1969 haukalla oli poikanen pesässä. Seuraavana kesänä lintu ei enää pesinyt suolla. Muuttohaukan sukupuuttoon kuoleminen Suomesta näyttää varmalta. Sen elimistöön kerääntyneet, ravintoketjujen mukana saaliseläimiin joutuneet hyönteismyrkyt ja elohopea ovat tulleet sen tuhoksi. Sen pesiä on tuhottu vielä sen jälkeen, kun lintu vajaan 10 vuotta sitten rauhoitettiin. Nyt sitä metsästetään vielä muuttomatkoilla. Tästä osoituksena on mm. se, että kesällä 1967 Kesonsuolla syntyneistä kahdesta rengastetusta muuttohaukan poikasesta toinen ammuttiin seuraavana syksynä Espanjassa. Voimme kuitenkin toivoa, että haukka vielä palaisi Kesonsuolle.

Kaikkia edellä mainittuja lajeja ei tapaa joka retkellä. Lisäksi voi tavata useita muitakin lajeja, joista mainittakoon kaakkuri, lapasorsa, jänkäsirriäinen, luh-tahuitti, onpa kotkakin tavattu pesintäaikana suolla vierailmassa. Lajiston monipuolisuus johtuu etenkin siitä, että suolla pesii joukko sekä eteläisiä että pohjoisia vesilintu- ja kahlaajalajeja. Muuttoaikoina suolla tavataan vielä enemmän lintuja kuin pesintäaikana. Ohi kulkevia vierailijoita ovat mm. kiljuhanhet.

Kesonsuon tulevaisuus Suomen parhaana lintusuona näyttää epävarmalta. Aikaisemmin suunniteltiin Koitajoen oikaisemista kaivamalla Kesonsuon poikki suuri kanava. Nyt kun tästä suunnitelmasta on luovuttu, suunnitellaan Koitajoen Lylkosken perkausta, jolloin joen pintaa voitaisiin laskea ja siten säännöstellä vetä voimalaitosta varten. Tämä saattaisi pilata Kesonsuon ja Koitajoen lintujen pesintä- ja ruokailupaikkana.

LUONNONHOITOMETSÄ JUUKAAN

KALEVI TAKALA

Aikaisempina vuosikymmeninä perustetut metsähallituksen puistometsät on nyttemmin muutettu luonnonhoitometsiksi. Ne ovat maisemallisesti tai biologisesti edustavia alueita ja erotetaan talousmetsistä tiettyä luonnonsuojelu-, maisemanhoito- tai virkistystarkoitusta varten. Niiden hoito edellyttää siten rajoitettua toimintaa vallitsevien ominaispiirteiden säilyttämiseksi, kasvien ja eläinten elinehtojen sekä ihmisen elinympäristön viihtyvyyden turvaamiseksi.

Missä tarkoituksessa ja miten alue rauhoitetaan sekä miten sen hoito ja käyttö järjestetään, määrätään luonnonhoitometsän muodostamispäätöksessä. On huomattava, että siihen voi kuulua myös metsätalouden harjoittamiseen varattuja lohkoja. Metsähallitus säilyttää luonnonhoitometsinä laajahkoja metsäalueita mm. maisemallisista syistä. Ulkoiluun ja retkeilyyn varattavat erotetaan myös yleensä luonnonhoitometsiksi. Metsiä tarvitaan toisaalta kipeästi suojelun ja ulkoilun piiriin, mutta toisaalta yhtä kipeästi taloustoimintaa varten. Tulevaisuutta ajatellen tässä luonnonsuojelualueityypissä on kuitenkin vielä kehittämisen varaa.

Luonnonhoitometsiä oli Luonnonsuojelukirjan (1971) tietojen mukaan Suomessa n. 200, niiden yhteinen pinta-ala n. 77 000 ha ja siten keskimääräinen pinta-ala lähes 400 ha. Tähän mennessä on perustettu kuitenkin eräitä pinta-alaltaan

liian pieniä luonnonhoitometsiä, vaikka niiden käyttömuodot edellyttävät laajoja alueita.

Juuka-seuran ja Pohjois-Karjalan luonnonystävien toimesta on esitetty, että metsähallituksen Rautavaaran hoitoalueen Ruokosenmäen valtionpuistosta erotettaisiin osastot 94, 105 ja 106, n. 1 000 hehtaaria luonnonhoitometsäksi (Rautavaaran hoitoalueen talouskarttalehti n:o 5). Alue sijaitsee n. 25 km Juuasta Rautavaaralle vievän tien varressa n. 2 km päässä siitä.

Ala-Ruokosenjärven lounaispuolella on lähinnä aarinalueeksi sopivaa metsää (osasto 106). Tämä lähes 400 hehtaaria on edustavinta pohjoiskarjalaista metsäluontoa koko Juuassa. Keski-ikä on tosin vain n. 70—80 vuotta, mutta joukossa on monia ikivanhoja keloja ja komeita mahdollisesti rotumänniksi kelpuutettavia puita.

Ihmisen toiminnan merkkeinä aarnialueella on entisen tervahaudan pohja tervanjuoksutusputkineen. Samoin Ala-Ruokosenjärvestä laskevan joen varressa on vanha tammenvahdin kämpä ja edempänä järvestä vielä kullanhuhdontarannejä.

Tarkoituksena on ollut saada suunnitellun alueen piiriin mahdollisimman erilais-ta luontoa. Vesiluontoa edustavat em. Ala-Ruokosenjärven ja siitä virtaavan joen lisäksi Nurmisenjärvi, Petäisjärvi sekä osa

Petäisjokea. Erikoisuutena kerrotaan ainakin Ala-Ruokosenjärven ja Petäisjärven olevan mureksista eli kääpiösiikaa. Rämeeet kelottuneine mäntyineen ja korvet koivunpötkelöineen edustavat suoluontoa. Vähäisiä nevojakin on, joten alueen karu luonto on varsin vaihtelevaa.

Kolopesijöiden esiintymistä rajoittaa Suomessa nykyään vähenevä lahoiden määrä. Kolojen tekijöinä alueella tulevat kysymykseen ainakin tikat ja muista linnuista hömötiainen. Eläimistön suojelun kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota metsiin, joissa on vielä keloja ja lahoppuita. Joutsenen poikasen löytäminen Petäisjoesta liikuntakyvyttömänä syksyllä 1971 osoittaa joutsenten pesineen jossakin lähialoilla. Varsin runsaan hirvikannan esiintymisestä alueella on merkkeinä jätöksiä ja syönnöksiä monin paikoin kelo-mapuita myöten.

Sosiaalisen luonnonsuojelun tarkoituksena on suojella ja hoitaa luontoa virkistuksen ja ulkoilun tarpeita varten. Alue ja seutusuunnittelun kannalta on tärkeää varata tulevaisuutta silmällä pitäen retkeilyn ja ulkoilun tarkoituksiin myös alueita, joissa osallistuvuus on aktiivista.

mutta tavoitettavuus pieni (kaukovirkistysalueet). On nimittäin mahdollista, että Juuassa lähivirkistysalueidenkin varaaminen tulevaisuudessa kohtaa vaikeuksia.

Odotettavasti alueelle ulotetaan metsänhakkuut lähitulevaisuudessa. Jopa koko aarinalueeksi ajateltu metsä tai ainakin osa siitä on tällöin uhattuna. Nykyäänkin on lohdutonta kulkea alueelle Kymi Oy:n paljaasihakkuualueen halki. Metsähallitus oli muutamia vuosia sitten vaihtanut osan paljaasihakkuualueesta saaden vastineena yhtiöltä lentokenttäalueen. Luovutetun alueen, joka hakattiin melko pian sen jälkeen, kerrotaan olleen Ala-Ruokosenjärven lounaispuolella sijaitsevan aarnimetsän veroista. Suunniteltu luonnonhoitometsä on Juuassa ainutlaatuinen, sillä maisemassa erottuvat monin paikoin vain laajat, vaarojen laki-alueille ulotetut paljaasihakkuut.

Myös tieteellinen tutkimus, erikoisesti Joensuun korkeakoulua ajatellen edellyttää säilytettäväksi näytteitä Pohjois-Karjalan alkuperäisestä luonnosta. Suunnittelun alueen saaminen luonnonsuojelun piiriin merkitsee silloin ehdotonta suojelua.

LEHTO-, VIIRU- JA LAPINPÖLLÖN RAVINNOSTA POHJOIS-KARJALASSA JA SAVOSSA

OLAVI ESKELINEN JA HEIMO MIKKOLA

Kiihtelysvaaran Huhtilammin, Uskalin ja Oskolan kylien rajalla Tanikkajärven rannalla oleviin telkänpönttöihin on lehtopöllö pesinyt ainakin vuosina 1958—64.

Pöntön pohjalle kerääntyneet poikasten syönnösjätteet kerättiin v. 1963 ja -64 ja tutkittiin. Kaikkiaan löydettiin 108 saaliseläimen jätteet. Rantamaasto pönttöjen

lähellä on tuoretta kangasmetsää.

Kesällä 1966 löydettiin lapinpöllön pesä Tohmajärven Riikolasta lehtokorvesta läheltä viljelysmaita. Pesältä ja sen ympäristöstä kerätyistä oksennuspalloista löydettiin 24 saaliseläimen jätteet.

Viirupöllön oksennuspalloja kerättiin v. 1970 Heinäveden Karviosta ja Palokista kahdelta pesältä n. 10 km päästä toisistaan. Pesät olivat lähellä rantaa, toinen lehtomaisessa, toinen tuoreessa kangasmetsässä. Saaliseläimiä oli 34. Suonenjoelta saatiin E. Björkiltä 24 saaliseläimen jätteet.

Pöllöjen ravintokoostumus on esitetty oheisessa taulukossa. Tutkimus osoittaa

näiden kolmen lähisukuisen lajin ravinnon muistuttavan suuresti toisiaan. Yleisimmät saaliseläimet ovat pelto-, metsä- ja vesimyyrä. Pikkunisäkkäitä on lehtopöllön ravinnossa yli 98 % ja viirupöllöläkin n. 85 %. Riistalintujen osuus ravinnossa on jokseenkin merkityksetön.

Pöllöjen ravintotutkimus antaa myös hyvän kuvan pesän ympäristön pikkunisäkkä-, etenkin myyräkoostumuksesta. Lehtopöllön saalisjätteiden perusteella todettiin metsäsopulin (*Myopus schisticolor*) esiintyvän Kiihtelysvaarassa, ajoittain jopa ilmeisesti melko yleisenä, vaikka sitä ei aikaisemmin ole näin etelässä tavattu.

Taulukko lehto-, viiru- ja lapinpöllön ravinnosta

	Lehtopöllö Kiihtelysvaara 1963—64	Viirupöllö Heinävesi Suonenjoki 1970	Lapinpöllö Tohmajärvi 1966	Yht.
Maamyyrä	—	—	1	1
Metsäsopuli	11	—	—	11
Metsämyyrä	4	4	5	17
Pelto- tai kenttämyyrä	81	20	5	115
Kenttämyyrä	1	—	1	2
Pelto- tai kenttämyyrä	—	—	2	2
Vesimyyrä	7	5	10	24
Kotihiiri	2	—	—	2
Vaivaishiiri	—	—	1	1
Kanalinnunpoikanen	—	1	2	3
Punakylkirastas	—	—	1	1
Rastas tai rastaan kok. lintu	2	—	—	2
Peippo	—	1	1	3
Harakka	—	1	—	1
Kirvinen	—	1	—	1
Pääsky	—	1	—	1
Hömötiainen	—	—	1	1
Pajulintu	—	—	1	1
Määrittämätön varpusl. (poikanen)	—	—	1	1
Yht.	108	34	24	190

LUONNONSUOJELU JA MATKAILU

KUNNANJOHTAJA ONNI IKONEN

On syytä todeta, että yhä useampien kuntien hallintoelimissä on ympäristönsuojelun merkityksen ymmärtäviä ja näihin asioihin kantaa ottavia henkilöitä. Kuntatasolla päätetään usein koko maakuntaa koskevista tärkeistä ympäristöpoliittisista kysymyksistä. (Toimitus)

Matkailu ja luonnonsuojelu kuuluvat monin tavoin yhteen. Suurten keskusten ja saastuneen ympäristön vastapainoksi tämän päivän ihminen yhä enemmän kaipa puhtaan, suojellun, turmeltumattoman luonnon rauhaa. Voimme kuitenkin perustellusti kysyä, olemmeko varautuneet tällaisen luonnon virkistykseen tarjontaan siitä kaipaaville?

Voitaneen myös todeta, että ihmisen on tehokkaasti suojeltava luontoa voidakseen

taata oman hyvinvointinsa ja olemassaolon jatkuvuuden. Tämän me kuitenkin valitettavan usein myös matkailussa unohdamme. Silmämme on liian usein sokea ja korvamme kuuro nauttimaan luonnon »runoarteista». Välinpitämättömyys ihmisten asenteissa on hyvin silmäänpistävää.

Ilomantsissa on tällä hetkellä luonnonsuojelualueita Petkeljärven kansallispuisto ja Aittosenlammen linnustonsuojelualue sekä suunniteltu Suomun—Patvin suon kansallispuisto (Ilomantsi—Pielisjärvi) ja Ilajansuo, edustava aapasuo. Myös kuuluisan lintu- ja kermikeidassuon Kesonsuon rauhoitushanke olisi jo kiireellinen toimenpide.

Myöst tienvarsimetsien tulisi matkustamisen siedettävyyden ja maamme matkailumaineen vuoksi olla mahdollisimman kauniita ja viihtyisiä. Edellä mainittujen lisäksi Putkela—Petkeljärvi välinen patikkapolku Taitajan taival, Ruhkarannan ja Tervaruukin luonnonkauniit alueet sekä muut, matkailureitteihin tai -teihin välittömästi rajoittuvat alueet olisi rauhoitettava ja suojeltava.

*Helmeilevät purot
yhdistävät pienet
lammet mielenkiin-
toiseksi vesireitiksi.*

Ilomantsi.

Ualok. M. T.

KOITAJOEN YLÄJUOKSUN VESIEN SÄÄNNÖSTELYSTÄ

HEIKKI KAUPPINEN

Pamilo Oy on pyytänyt lupaa Itä-Suomen Vesioikeudelta vesistöjärjestelyjen tekoa varten mm. Koitereessa ja Koitajoessa turvatakseen voimalaitoksen käytön täydellä teholla. Tähän saakka yhtiö on toiminut väliaikaisen toimiluvan turvin, eikä ole pystynyt laitoksen täysitehoiseen käyttöön. Anomus on varmaan tarpeen sanelema. Anomukseen liittyvät asiakirjat ovat parhaillaan kaikkien nähtävinä mahdollisia valituksia varten.

Anomukseen liittyy myöskin Koitajoessa olevan Lylykosken ruoppaussuunnitelma. Tämä ruoppaus tuntuu erittäin merkilliseltä, hämmästyttävältä ja hätkähdyttävältä. Se suoritetaan tietenkin voimalouden takia, mutta miksi esillä olevissa asiakirjoissa koko ajan selvitetään, että ruoppauksella ei ole oikeastaan mitään vaikutusta Lylykosken yläpuolisiin vesistöihin. Jos sillä ei tosiaan ole vaikutusta

noihin vesistöihin, niin ei ruoppauksella voi silloin olla mitään merkitystä myöskään voimaloudelle. Jos ruoppauksella taas on merkitystä voimaloudelle, niin kyllä sillä silloin täytyy olla myöskin vaikutusta ko. vesistöihin.

Lylykosken pohjaa on tarkoitus alentaa hieman yli kolme metriä. Sen sanotaan aiheuttavan yläpuolisissa vesistöissä n. 1,5 m alimman vesipinnan laskun. Tämä tapahtuisi kuitenkin vain muutaman kuukauden ajaksi ja talvella, joten siitä ei olisi haittavaikutuksia joenranta-asukkailla. Tuonkin pienen haitan vaikutukset ulottuisivat vain 17 kilometrin päähän, eli ns. Lehmonselän kynnykseen.

Tutkimukset ovat kuitenkin riittämättömät ja muutamilta kohdilta vain arvailujen varassa, joten haittojenkin lopullinen määrä on tietämättömissä.

Jos haitat supistuisivat siihen, miten

asiakirjoissa todetaan, niin olisivatkohan nekään niin pienet? Ilomantsin vesilautakunta on esittänyt haitoista huomattavasti eriäviä mielipiteitä. Toimitusinsinööri on kuitenkin jättänyt ne ilmeisesti huomioimatta, viitaten vain joihinkin toisiin selvityksiin, joista asia ei kuitenkaan millään lailla selviä. Samalla tavalla on suhtauduttu myöskin rannanomistajien esittamiin asioihin.

Näyttää siltä, että toimitusinsinööri ei ole käsitellyt Koitajokea vesistönä ja näin ollen jättänyt mm. kalastuskunnat ja rantojen asukkaat melko huonolle informaatillemme tehdystä tutkimuksesta.

Näitä esittelyjä ja huomiota vaille jääneitä haittoja olisivat mm.: Matalavetiset lahdet ja putaat jäätyvät pohjaa myöten pienentäen kalojen elintilaa merkittävästi. Jäät vievät pohjakasvillisuuden ja näin vähenee kalojen ravinto — eikä ainoastaan kalojen vaan myöskin vesilinnuston, varsinkin hanhen. Koska veden keväinen nousu viivästyy epäonnistuu vesilintujen pesintä entistä enemmän.

Vesilautakunta on esittänyt haitoista huomattavasti tarkemman ja laajemman selvityksen.

Näin siis, mikäli haitat pysähtyisivät Lehmonselän kynnykseen, *mutta:*

Jos nykyisen alivirtauksen aikana on joen virtaama 5 m³/s, niin virran nopeus on Koitajoen eräissä kohdissa Pamilo Oy:n suorittamien tutkimusten mukaan n. 0,4 m/s. Yhtiö on myös esittänyt laskelman siitä, että jos virtaama on 30 m³/s, niin virran nopeus samoissa kohdissa on

n. 0,8 m/s. Suuremmilla virtaamilla Pamilo Oy ei ole esittänyt laskelmia. Suunnitelman mukaan kuitenkin Koitajoen keskimääräinen virtaama tulisi olemaan 47 m³/s ja keskimääräinen ylävirtaama 118 m³/s. Kun verrataan laskettuja virtaamia ja nopeuksia, niin näyttää siltä että nopeudet tulisivat huomattavan suuriksi.

Lylykoski on tällä hetkellä se kynnys, joka estää yläpuolisten matalikkojen syöpmisen. Jos Lylykoski ruopataan niin virran nopeudet osoittavat, että yläpuoliset, pehmeäpohjaiset matalikot tulevat häviämään. Sinne häipyä myöskin Lehmonselän haittavaikutuksia rajoittava kynnys. Sitten voimme vain ihmetellä, että kävipä nolosti.

Olipa kerran Ilomantsinjärvi, Merkjärvi, Nuorajärvi. Olipa kerran Keson kuuluisa lintusuo. Olipa kerran Koijassa kaloja. Näiden tapahtumien jälkeen sitten Lylykosken ruoppauksella tulisi olemaan voimataloudellistakin merkitystä.

En epäile hetkeäkään, etteivätkö suunnitelman tekijät olisi tietoisia esitetyistä tulevista tapahtumista, mutta mitäpä he niistä kuuluttelemaan.

On kammottava ajatella tuota kaunista Koitaa mutarantaisena ojana. Toivon, että tapahtuu jotakin, joka estää ruoppaajan kauhaa alkamasta viskoa kiviä Lylykosken pohjalta.

Huhuksessa 29. 4. 71

MAARET PETRELIUS:

Täydellinen murha

*Mietin kauan
miten tapan Sinut
turvallisesti
mutta varmasti*

*Tyhjennän viemäriini järveen
josta juot
kaasutan koko yön
avonaisen ikkunasi alla
Ostan metsät
joissa lataudut
Sahaan jokaisen puun
poikki
Rakennan voimalaitoksia koskeen
jonka rannalla järjestelit ajatuksiasi*

*Haa — syön kaikki eläimet
linnuilta leikkaan siivet
opetan koko maailman myrkyttämään
rikkaruohoja
mitä jää jäljelle joutuu suljettuun
laatikkoon*

*Lopulta Sinäkin joudut sinne
Et saa happea vaan keuhkosyövän
Ilman kaasunaamaria kuolet
Hermosi romahtavat
ahtaassa kaupunkikomerossa
Kuka nyt kulkisi
metsässä jota ei ole...*

*Tämä murha on täydellinen
koska ketään
ei voida syyttää
vähiten minua.*

Ote valtion luonnonsuojeluvalvoja Pekka Borgin ja Suomen Luonnonsuojeluliiton toiminnanjohtaja Juha Hämäläisen matkakertomuksesta

VIII POHJOIS-KARJALAN LUONNON- YSTÄVÄT 7.-8. 6. 1972

8. 1. Juuka: Ruokosenjärven valtionmaa
Metsähallitus on saatava rauhoittamaan alueesta vähintään 400—600 ha, josta osa aarnialueena, osa luonnonhoitometsänä. Alueella on puolet Juuan pitäjän hirvistä.

8. 2. Juuka: Tahkovaara, tikankontin kasvupaikka

Lettosuota ja lehtokorpea, mm. tikan-kontti ja Epipactis helleborine. Maanomistaja halukas rauhoittamaan. Meriläinen ja Takala suorittavat kesän kuluessa rauhoitettavan alueen rajaamisen ja vyöhykejaon.

8. 3. Joensuu: Höytiäisen kanavan suisto

Sekä pesimä- mutta ennen kaikkea muuttolintujen kannalta merkityksellinen alue, jolla huomattava merkitys lähivirkistysalueena. Pieni olemassa oleva suojelualue nyt väärässä paikassa ja tuhoutunut.

8. 4. Joensuu: Kukkosaari 1. Kuhasalo

Enso Gutzeit Oy:n omistama lähes ikimetsää kasvava niemi kaupungin eteläosassa, jolla on myös kulttuurihistoriallista merkitystä (luostari). Syväsatama niemen toisessa kupeessa on laajenemassa, toiselle puolelle tulee jätevesien puhdistamo.

Olisi syytä hankkia kaupungin omistuk-

seen erittäin sopivana lähivirkistysalueena.

8. 5. Pielisjärvi: Ruunaan kosket

Ei kaivanne kommentteja tässä vaiheessa.

IX KOLIN KOKEILUALUE METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN 9. 6. 1972

(aluemetsänhoitaja Hinttala)

Kolin kokeilualueeseen kuuluu 935,1 ha, josta on säästömetsää 112,4 ha ja talousmetsää 822,7 ha. Pääosa säästömetsistä on lakimetsiä. Hakkuusuunnitetta nostettu huomattavasti. Kun hakkuupoistuma vv. 1959—68 oli 1,6 km³/ha/v, on hakkuusuunnite nyt 3,6 km³/ha/v. Tämä merkitsee sitä, että mm. on vuosittain uudistettava 7 ha:n suuruinen alue. Jo nyt, kun uuden suunnitteen mukaan on toimittu yksi vuosi, näkyvät jäljet parissa paikassa, mm. aivan Ukko-Kolin alapuolella erittäin ikävästi.

Hakkuusuunnitetta olisi ehdottomasti laskettava, varsinkin kun otetaan huomioon se, että Kolin valtionmaa aikanaan hankittiin luonnonsuojelullisia eikä metsätaloudellisia tarkoituksia varten.

Koneiden jäljet näkyvät, hevonen täälläkin historiaa.

X ILOMANTSI: PETKELJÄRVEN KANSALLISPUISTO

10. 1. Petkeljärven kansallispuisto

Kansallispuiston alueella oleva pieni leirintäalue kaipaa suunniteltua laajentamista. Autolla ajo männikössä on rajoitettava. Huomiota on tässäkin tapauksessa kiinnitettävä siihen, mitä ja kenen toimesta kansallis- ja luonnonpuistojen varjiksi palkatut henkilöt tekevät.

XI TOHMAJARVI (Toimi Karttunen)

11. 1. Tohmajärvi: Suksilampi

Ruovikkorantainen pieni lintujärvi. Neljä maanomistajaa, jotka luultavasti halullisia rauhoittamiseen. Toimi Karttunen hoitaa asian.

11. 2. Tohmajärvi: ukonhattulehto lähellä kirkkoa

Fantastinen kallionaluslehto, jossa

ukonhatun peittävyys paikoin jopa 100 %. Cystopteris montanaa kalliorinteessä. Suojelemisen arvoinen myös komean kasikilepikkonsa vuoksi. Parin omistajan alueelle istutettu kuusentaimia.

Toimi Karttunen hoitaa rauhoitushanketta.

XII YHTEENVETO

Kuten edellä olevasta käy ilmi, oli painopiste matkalla selvästi varsinaisen luonnonsuojelun piiriin kuuluvissa asioissa ja kohteissa, vaikka laajat ympäristönsuojeluun liittyvät ongelmatkin jonkin kerran tulivat esille.

Positiivista oli ennen muuta tutustumisen liiton paikallisyhdistysten toimintaan ja toimihenkilöihin sekä suhteiden luominen myös useisiin metsäalan ammattimiehiin. Samalla kun kiitän vieraanvaraisia ja tehokkaita isäntiämme, toivon matkamme tarkoituksen toteutuneen jossakin määrin myös heidän osaltaan.

Helsingissä 8. 8. 1972

JOUKO SOLONEN:

SAMMUUKO METSÄPEUROJEN SUKU?

Kilpailtaessa metsäpeuran »omistamisesta» Pohjois-Karjalassa ja Kuhmossa ei vielä ole kiirettä muuhun kuin toimenpiteisiin peuran leviämisen hyväksi. Nykyisen laajuiset ja sijainniltaan noinkin äärimmäiselle reunalle asettuneet asuinpaikat eivät mitenkään pysty varmistamaan uuden tulokkaan pysyvyyttä villieläimistömmä jäsenenä. Levittäytymistä on autettava, vaikkei oltane täysin varmoja kannan aitoudesta tai puhtaudesta, sillä villi porokin, jos siitä tai osittain siitäkin on kysymys, ansaitsee sekä huomion että huolenpidon. Olisihan sen hyväksikäyttö — sivumennen sanottuna — verrattomasti mutkattomampaa, kuin ylen ainutlaatuisen metsäpeuran. Siitä voisi ehkä täällä Metsä-Suomessa tulla hyvä riistaeläin — »kuhmonpeura» — isorahaisille turisteille myytäväksi. — Siinä tapauk-

sessä tosin saa Ilppo Kankaan hieno ajatus, »metsäpeurasta suomalaisen luonnonsuojelun symboli», karmean ironisen merkityksen, paha kyllä melko osuvan. Onko meillä lopulta vain heitteille jääneitä kotieläimiä tuhotun villieläimistömme korvikkeena?

Peurakysymys lähenee alueellista ja erikoisluonteista luonnon hyväksikäyttöä. Siksi sen ympärille on kertymässä melkoinen vyyhti paikallisen väestön »oikeuksien» käsittelyä. Pahan ristiriidan voi aiheuttaa metsästysoikeuksien rajoittaminen, ja jälleen kerran puhutaan »ikimuis-toisista nautinto-oikeuksista». Eikö meillä kaikilla tässä maassa niitä ole? Ja eikö meidän jokaisen ole pakko muokata käsi-tyksiämme ja asenteitamme ajan vaatimusten mukaisiksi?

Vastuuntunnottomat tai ajattelemattomat radiotoimittajat mm. harjoittavat nykyisin kauhistuttavan väärää asennekasvatusta tekemällä jopa »sankareita» salametsästyksellä kehuja. Yhteiskunnan ylläpitämän kulttuurilaitoksen toiminnaksi se on varsin hämmästyttävää! Maksettakoon rajan rahvaalle kunnollista palkkaa tai tukea syrjäkylissään asumisesta, mutta missään tapauksessa ei heidän viihtyisyyttään ja hyvinvointiaan saa toteuttaa korvaamattoman kansallisuusomaisuuden, alkuperäisluonnon viimeisten rippeitten kustannuksella.

Metsästysoikeus on monelle meistä ylen tärkeä asia, mutta varallisuudesta riippumatta tilaisuus itse harrastuksen toteuttamiseen voi olla hyvinkin pitkien taipaleitten takana. Varsinkaan koirien avulla tapahtuva metsästys ei sovi edes lähelle suojelualueita. Tähän tosiasiaan on jokaisen tyydyttävä. Nykyaikana olisi tulkintonta hentomielisyyttä antaa pienelle joukolle »etuoikeutettuja» lähiseutulaisia lupaa siihen noin aralla alueella, kuin mitä ovat metsäpeuran vähäiset asuinsijat. Muualta täytyy tilaa löytyä liikkumiseen ja paukutteluun.

Ikimuistoisia nautintaoikeuksia on pakko muunnella uusin muodoin toteutettaviksi. Metsä voisi tänä päivänä antaa leivän ja särpimen muutamille retkioppaille, -avustajille ja turistien valvojille, sekä nykyistä paljon lukuisammille metsän- ja riistanvartijoille. On aivan sietämättömän tyhmää päästää eneneviä laumojaa vastuuttomia ja röyhkeitä muukalaisturisteja riehumaan metsiimme ilman vartijaa ja ilmaiseksi. Alkuun päästyään turistitulva tuskin laskee, vaikka alammekin ottaa kovaa hintaa hallinnassamme olevista hyvyksistä.

Hakkuurajoituksia ei ehkä tarvita valtakunnallisesti tai paikallisestikaan merkitsevässä määrin koska metsäpeura mahdollisesti kestää jonkin verran myös alueita ja valtavat »lentokenvät» ovat poissa muodista. Tässä uskossa ei ole syytä paljon liioitella, sillä tiheiköitäkin tarvitaan. Toisaalta peura ei varmasti

pidä ihmisistä, vaikka sitä on tavattu lähellä savotta-alueita, syistä, joita ei vielä tarkoin tunneta. Ihmisen läsnäolo merkitsee sille jatkuvaa »stressaavaa» varuillaanoloa — ellei nyt joku keksi väittää ihmisen korvaavan sille välttämättömän suden, niin kuin hakkuuaukeat korvaavat entisiä paloaukeita (missä vaiheessa tässä selvinnevät jäkälän kasvun edellytykset?!). Sopivaa rauhoitus- ja suojelualueita tarvitaan nyt, joka tapauksessa enemmän kuin nykyisellä asuinvyöhykkeellä, nimenomaan välittömästi sen länsipuolella. Vain siten voidaan länteen suuntautuvaa levittäytymistä toivoa. Tuskin on luultavaa, että tämä eläin lähtisi tuppautumaan aivan uudensuolaan olosuhteisiin; kyllä sen elämänmuoto on vakiintunut ja vähintäänkin luonnonvarainen.

Millaisia järjestelyjä sisältyy metsäpeuran asuinalueen kasvattamiseen länteenpäin, siinä on yksi kysymys seuraavallekin peurapalaverille. Jos luonnonolosuhteet ovat tutunomaiset, niin mahdollisesti sopiva tila täyttyy aikaa myöten. Kaikkien toimenpiteiden onnistuminen riippuu kuitenkin aivan oleellisesti siitä, miten paikallisen ja lähiseudun ihmisasujaimiston asiat hoidellaan. Jokaisessa villieläinseminaarissa ja luontokokouksessa tulee ensimmäiseksi muodostaa päteviä työryhmiä selvittämään näitä kysymyksiä, jotta säästytään tuhlaamasta aikaa ja voimia ristiriitojen selvittelyyn.

Turismin käyttöön ei metsäpeura sovelu vielä pitkään aikoihin, eikä metsästyspakettimatkojen vetonaulaksi ehkä milloinkaan. Yleensäkin on metsästysmatkojen myyntiä pidettävä kerrassaan arveluttavana turistipalvelun muotona. Niillä kierretään nyt joidenkin isokenkäisempien eduksi salokulman mökkiläisiä pahoin koskettanutta pienriistan myyntikieltoa. Uusi käytäntö on metsästää metsästysmatkailijan reppu täyteen, saalishan on eräänlainen alibi.

Tiedekin kilpaillee metsäpeurasta. Tendenssi on tuttu, kaikkea pitää tutkia. Mutta mukaan voi olla pääsemässä kilpailua kunniaa, mikä tämän ainutlaatuisuuden

selvittelijälle kerran on koituvaa. Mielestäni nyt ei olla paaluttamassa valtauksia; varovaisen katselun jälkeen voi jokaiselle riittää työtä. Joku määrä entistä ja lähialueita koskevaa tietoa ja kokemusta lie nee vaihdettavissa tai lainattavissa, mutta aivan uusien tutkijoiden itsenäisellä työllä voi olla inhimillistä tietämystä rikastuttava vaikutus aivan toisella tavoin kuin jo urinsa suistuneiden ja mahdollisesti omiin oivalluksiinsa sokeutuneiden rutiinilla.

Metsäpeuraa on esiintynyt tuolla rajan pinnassa kautta aikojen, vaikka se tämän

valtakunnan alueelta hävitettiin pian sata vuotta sitten — niin kuin arveltiin — lopullisesti. Tämän kertainen hivenen runsaampi esiintyminen voi olla vain kuin sammuvan liekin viimeinen leimahdus. Pari vuosikymmentä on lyhyt ajanjakso näissä asioissa, eikä se vielä takaa esiintymän pysyvyyttä. Pidettäköön nyt tätä hienoa vierastamme paremmin kuin kukkaa kämmenellä. Ihmiskäden kosketus voi olla sille tappava, vaikkemme sitä haluaisikaan.

Julkaistu Uudessa Suomessa
15. 10. 1972

TALVILINTULASKENTA 1970—1971

KOONNUT JOUKO TIUSSA

Edellisenä pihlajanmarjatalvena kuului vuodenvaihteen talvilinnustoon rastaita, tilhiä ja taviokuurnia (Pohjois-Karjalan Luonto 1970, sivu 25). Talvella 1970/71 lajisto taas oli tavanomainen. Laskentojen suorittajina olivat Matti Kapanen (Joensuu), Olavi Eskelinen (Kiihtelysvaaran Huhtilampi) sekä Esko Lappi (Lieksa ja Pielisjärven Nurmijärvi).

	Joensuu	Kiihtelysvaara	Lieksa	Pielisjärvi
Varpushaukka	2	—	—	—
Kanahaukka	—	—	1	—
Teeri	—	1	—	—
Kesykyhky	1	—	24	—
Käpytikka	4	2	4	3
Korppi	4	—	—	—
Varis	19	—	25	—
Harakka	25	6	29	7
Närhi	1	1	—	—
Talitiainen	23	6	27	15
Sinitiaainen	3	—	—	—
Hömötiainen	9	2	6	4
Koskikara	—	2	—	—
Vihervarpunen	1	—	—	—
Urpiaainen	4	—	—	25
Punatulkku	11	—	30	9
Keltasirkku	3	—	15	—
Varpunen	29	—	154	—
Lajeja	15	7	10	6
Yksilöitä	139	20	315	63

POHJOIS-KARJALAN LUONNONYSTÄVÄT RY:n TOIMINTAA JA TAVOITTEITA TARKISTETTAVA?

MAUNO TUOMISTO

Yhdistyksen nimi viittaa siihen, että sen jäsenet rakastavat luontoa ja haluavat sitä suojella. Usein yhdistyksen nimi tulkitaan vapaasti Luonnonsuojeluyhdistykseksi. Luonnonsuojelu onkin ollut yhdistyksen toiminnan tärkeimpänä motiivina.

Luonnonsuojelulla on jo kauan tarkoitettu muutakin kuin alkuperäisen luonnon ja sen osien suojelua. Käsite luonnonsuojelu on muuttumassa ympäristönsuojeluksi. Ympäristönsuojelu käsitteenä on jo paljon laajasisältöisempi. Luonnonsuojelu vanhassa mielessä jää erääksi osaksi ympäristönsuojelun koko kentässä. Ympäristönsuojeluun sisältyy lisäksi muun muassa ihmisen rakennetun ympäristön suojeleminen, miljöösuojaus, jolla pyritään pitämään kiinni niistä ihmiselämää rikastuttavista arvoista ja tekijöistä jotka kulttuuri tähän mennessä on luonut. Tästä on vain lyhyt askel ympäristönhoitoon. Se on aktiivista toimintaa ympäristön muokkaamiseksi yhä rikkaammaksi, yhä viihtyisämmäksi. Aktiivinen toiminta merkitsee jatkuvaa havainnoimista, mielipideilmaisuja, aloitteita ja tekoja.

Ympäristötekijöiden tarkastelun muuttamista selvittää ote valtion rakennustaidetoimikunnan vuosikertomuksesta 1970, jossa toimikunta toteaa: »Rakennustaitteen kohdalla 60-luku on merkinnyt mielenkiinnon siirtymistä sosiaalisiin, hallinnollisiin ja päätöksentekokysymyksiin rakentamisessa yleensä, samoin kuin yleensä

ympäristöongelman laajenemista maailmanlaajuisten elinehtojen tarkastelemiseksi. On ilmeinen ristiriita niiden tavoitteiden välillä jotka toisaalta pyrkivät ympäristömme suojeluun saastumiselta, samalla kuin rakennettua ympäristöämme ja kaupunkisuunnittelun laatua koskevat normit ja säännökset yhä löystyvät.»

Tähän saakka yhdistyksen toiminta on potunut mielestäni puutostaudista. On ollut puutetta vetäjistä ja ajankohtaisista jäseniä kiinnostavista keskustelunaiheista. Jäsenistö on suppea ja hajallaan, yhteydet eivät pelaa jne. Aatetta on, voimaa puutuu, ja erityisesti toiminnan materiaaliset edellytykset ovat erittäin heikot. Toiminnan tärkeys kuitenkin tajutaan ja sen voimalla mennä kitkutellaan eteenpäin.

Mikäli toimintaa aiotaan jatkaa ja saada enemmän aikaan on mielestäni toiminnan tavoitteet tarkistettava, laajennettava toiminta kattamaan koko elinympäristömme ja saatava toimintaan mukaan, siis jäsenistöön, mahdollisimman moni ympäristöstään kiinnostunut pohjoiskarjalainen, ikään, yhteiskunnalliseen asemaan, poliittiseen kantaan tms. katso-matta. Ja silloin meitä on monta.

Toimintaa joka koskettaa koko elinympäristöämme voidaan tukea useistakin olemassaolevista rahastoista. Toiminnan ei tarvitse kärsiä mielenkiintoisten ja tärkeiden toimintakohteiden puutteesta. Tärkeää tehtävää on todella paljon. Ukonhattulehdon suojeleminen voi saada seurakseen yksittäisten rakennusten tai rakennuskoh-teiden suojelun. Kannanotto kylämaise-man turmelemaan tiesuunnitelmaan saat-taa joskus olla tarpeen. Viheralueiden vähyys tai lasten leikkipaikkojen puute asuintaajamassa antaa aiheen toimintaan. Yksityisen syrjässä asuvan maakunnan asukkaana ääni omaa ympäristöään koske-vassa asiassa ei kuulu kauaksi ilman val-veutuneen ja laajapohjaisen yhdistyksen tukea. Tässä eräitä viitteitä tärkeistä toi-mintatavoista.

Toiminnan ja tavoitteiden täydellisen tarkistamisen lisäksi olisi ehkä aiheellista muuttaa myös yhdistyksen nimi.

34

TIEDONANTOJA

ISOHAARAHAUKKA VIINI-JÄRVELLÄ

● Ajaessamme 25. 4. 1971 Viinijärveltä Outokumpuun havaitsimme ison petolinnun kaartelevan tien eteläpuolella. Kun lintu tuli lähemmäksi, se osoittautui yllättäen isohaarahaukaksi (*Milvus milvus*). Silmään pistivät heti vaalean punaruskea väri, vaalea eturuumis, siipien suuret valkeat laikut ja selvästi haarainen tavoin. Koon, lentotavan ja siipien asen-non puolesta lintu toi mieleen kalasääs-ken. Saimme seurata lintua hyvässä valaistuksessa sen kaarrellessa tien yläpuolella ja liittäessä tien suunnassa, kunnes se katsoi luoteeseen.

Isohaarahaukka on tavattu kerran Joensuussa, 15. 4. 1965 J. Savonlahti näki sen Repokallion kaatopaikan yläpuolella. Suomessa lintu on nähty vajaan 10 kertaa. Se pesii lähinnä meitä Virossa ja Etelä-Ruotsissa.

Olavi Eskelinen ja Erkki Kiiskinen

35

● Pohjois-Karjalan Luonnonystävä ry on tehnyt aloitteen Joensuun kaupungin alueella sijaitsevan Höytiäisen kanavan suiston vanhan rauhoitusalueen rajojen tarkistamisesta ja alueen laajentamisesta siten, että rauhoitusalue tulisi käsittämään alueita molemmiin puolin vanhaa kanavaa. Rauhoitus koskisi verrattain laajaa osaa Noljaan puoleisesta ranta-alueesta. Viittamme Harri Kontturin tätä aluetta esittelevään kirjoitukseen.

● Tämän julkaisun mukana jaetaan tilillepanokortti jolla jäsenet voivat suorittaa mahdollisesti rästissä olevan päättymässä olevan vuoden sekä vuoden 1973 jäsenmaksunsa samoin kuin tämän julkaisun vaatiman maksun 3:— . Samaa korttia voidaan luonnollisesti käyttää uusien jäsenten hankinnassa. Yhdistys toivoo jäsenistön taholta ymmärtämystä esitykselle jäsenmaksujen maksamiseksi ajoissa, ovathan jäsenmaksut yhdistyksen ainoa tulolähde. Kiitos.

POHJOIS-KARJALAN LUONNONYSTÄVÄT RY:n JÄSENLUETTELO I. II. 1972

Ahrenberg Pia, Joensuu
Ahtiainen Helena, Outokumpu
Ahtiainen Jouko, Outokumpu
Ahtiainen Marketta, Joensuu
Ahvenniemi Arvo, Kaltimo
Alasoini Antti, Joensuu
Alholm Olli, Joensuu
Andelin Toini, Joensuu
Aro Annikki, Joensuu
Eskelinen Olavi, Heinävesi
Forsberg Ahti, Kaltimo
Gaal Gabor, Espoo
Hakkarainen Otso, Joensuu
Halonen Onni, Liperi
Hamunen Paavo, Ilomantsi
Hevonoja Esko
Hiltunen Paavo, Outokumpu
Holopainen Esko, Joensuu
Holopainen Mirjam, Joensuu
Huittinen Eero, Porokylä
Hyttinen Pentti, Onkamo
Hyvärinen Eero, Joensuu
Hyvönen Harri, Joensuu
Hyvönen Liisa, Joensuu
Häyrinen J., Kajoo
Ikonen Onni, Ilomantsi
Inkinen Aarne, Liperi
Inkinen Inkeri, Liperi

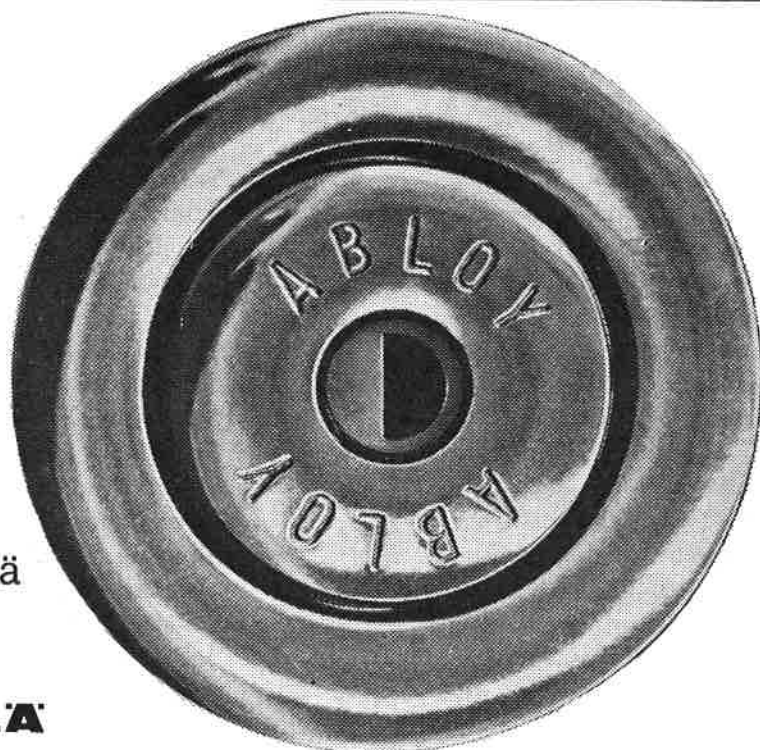
Jantunen Tauno, Joensuu
Johansson Elis, Kuopio
Juvonen Ensio, Joensuu
Järvinen Hannu, Joensuu
Kaipiainen Anna-Liisa, Ilomantsi
Kalaja Tauno, Joensuu
Karessuo Anu, Joensuu
Karppinen Paavo, Kaltimo
Karstila Pertti, Joensuu
Karttunen Lauri, Liperi
Karttunen Toimi, Tohmajärvi
Karvonen Aulikki, Värtsilä
Karvonen Ilmari, Lieksa
Kauranen Pentti, Kauniainen
Kiiskinen Erkki, Outokumpu
Kinnunen Pauli, Joensuu
Koistinen Tapio, Outokumpu
Koistinen Raija, Outokumpu
Koivusalo Aulis, Joensuu
Kokkonen Jorma, Nurmes
Kolehmainen Mikko, Joensuu
Kolehmainen Tapio, Liperi
Koljonen Erkki, Heinävaara
Kontturi Harri, Joensuu
Kontturi Irma, Joensuu
Kontturi Pentti, Joensuu
Korhonen Pauli, Kokinvaara
Korhonen Yrjö, Joensuu

Koskela A. K., Joensuu
Koskela Mauri, Joensuu
Kuosmanen Eino, Valtimo
Kähkönen Eine, Juuka
Laaninen Kari, Honkavaara
Lajunen Aune, Joensuu
Lammi Leena, Joensuu
Lappi Esko, Lieksa
Lehtonen Jorma, Joensuu
Leinonen Hellin, Joensuu
Lounamaa K. J., Joensuu
Lukkarinen Lauri, Nurmes
Lukkarinen Toini, Joensuu
Luostarinen Heikki, Joensuu
Makara Helvi, Joensuu
Makkonen Veikko, Kitee
Mannelin Veijo, Joensuu
Marila Kyllikki, Joensuu
Marila Lauri, Joensuu
Matilainen Päivikki, Joensuu
Miettinen Maija, Joensuu
Mustaniemi Elina, Joensuu
Mustaniemi Harri, Joensuu
Miettinen Veijo, Helsinki
Mustonen Kerkko, Joensuu
Mäkinen Lauri, Joensuu
Mäkinen Tuula, Lieksa
Mänttari Aune, Kontiolahti kk
Mänttari Taisto, Kontiolahti kk
Nevalainen Sirkka, Joensuu
Niemi Anna-Liisa, Pankakoski
Nupponen Olavi, Joensuu
Nykyri Aila, Juuka
Nyholm Erik, Kuusamo
Oinonen Jenny, Joensuu
Ollilainen Pertti, Huuhti
Ottavainen Raija, Lieksa
Pakarinen Eero, Joensuu
Panula Helmi, Joensuu
Pellinen Erja, Joensuu
Piepponen Pentti, Joensuu
Pitkänen Esa, Kerava
Pynnönen Eino, Joensuu
Pärnänen Elsa, Joensuu
Pärnänen Tauno, Joensuu
Quist Lauri, Joensuu
Rauste Veikko, Joensuu
Rauste Visa, Joensuu
Reijonen Jorma, Joensuu
Riikonen Simo, Ilomantsi

Räsänen Helvi, Joensuu
Räsänen Pentti, Joensuu
Saarelainen Erkki, Joensuu
Saarelainen Raili, Onttola
Saarelainen Riitta, Joensuu
Saarinen B.-E., Joensuu
Salmela Katri, Raisio
Saloheimo Helvi, Tohmajärvi
Salomaa Erkki, Joensuu
Salonen Jouko, Nurmes
Savolainen Esko, Joensuu
Savonlahti Jarmo, Joensuu
Savonlahti Matti, Joensuu
Savonlahti Reino, Joensuu
Siljamo Tuula, Rääkkylä
Silvennoinen Irma, Joensuu
Simonen Juhani, Joensuu
Siromaa Reijo, Joensuu
Solonen Jouko, Joensuu
Sorjonen Pirkko, Liperi
Sorsa Impi, Kontiolahti
Surakka Seppo, Joensuu
Särkkä Pekka, Otaniemi
Särkkä Sylvi, Otaniemi
Takala Kalevi, Juuka
Tanskanen Kauko, Kelvä
Tanttu Inkeri, Joensuu
Tikka Erkki, Kitee
Timonen Helvi, Hammaslahti
Tiussa Jouko, Joensuu
Toivola Helinä, Tiensuu
Tolvanen Matti, Liperi kk
Tolvanen Paavo, Tuupovaara
Torkkeli Eija, Järvenpää
Tuomi Väinö, Joensuu
Tuomisto Eero, Joensuu
Tuomisto Mauno, Joensuu
Turunen Jaakko K., Joensuu
Uppala Tauno, Joensuu
Wegelius Tankred, Joensuu
Venäläinen Esko, Joensuu
Viitala Anja, Joensuu
Vikberg Veli, Joensuu
Viluksela Erkki, Espoo
Viluksela Matti, Espoo
Väinölä Leeni, Kitee
Väistö Minna, Tohmajärvi
Väisänen Martti, Joensuu
Yli-Puntari Aulis, Joensuu
Yli-Puntari Helena, Joensuu

Tässä on
Abloy-avaimenreikä
sen sisällä piilee
koko asian ydin.

WÄRTSILÄ

OY WILH. SCHAU MAN AB

Joensuun tehta at

**VANERIA
LASTULEVYÄ**

Malmikivi

voi osua
Sinunkin
tiellesi

Malmikiven voit löytää mistä tahansa jopa kotipihastakin. Maansiirtotyömaat ovat hyviä etsintäkohteita.

Malmikivi on tavallista raskaampi, usein ruosteinen ja lohkaisupinnaltaan metallinkiiltainen.

Katso tarkkaan kiviä. Niistä voi kehittyä tuottava kaivos.

- Löydön merkityksestä riippuen Outokumpu Oy maksaa tuntuvia palkintoja.
- Jokainen näyte tutkitaan.
- Lähettäjälle vastataan kirjeellisesti.
- Lähetä näytteesi ilmaiseksi. **Outokumpu Oy maksaa postimaksun.**

Merkitse pakettiin ja pakettikorttiin sana: Malminäytteitä. Osoitteemme on: Outokumpu Oy Malminetsintä, Postilokero 27, 02100 Tapiola.

Lapin läänissä: Outokumpu Oy, Malminetsintä, 96400 Rovaniemi 4.

Outokumpu Oy

